

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΠΕΙΡΑΙΩΣ,
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ, ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, Ν.ΙΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ

Παραδοτέο Π3.2 - Τεύχος αναφοράς πιλοτικής απογραφής

Επιστημονικά Υπεύθυνος: Κώστας Δημουλάς

Επιστημονική ομάδα:

Βασίλης Αράπογλου

Κώστας Γκούνης

Κλάιβ Ρίτσαρντσον

Βοηθός Έρευνας:

Παναγιώτης Καρλαγάνης

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σεπτέμβρης 2018

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
Συγκεντρωτικά στοιχεία/δεδομένα από την πιλοτική απογραφή των αστέγων.....	5
Καταγραφή ατόμων στο δρόμο	5
Προβλήματα αναφορικά με τη μέθοδο και τα ερωτήματα που περιέχονται στα ερωτηματολόγια της καταγραφής των αστέγων και προτάσεις αντιμετώπισης τους.....	26
Εκτίμηση Ερωτηματολογίων από τους καταγραφείς και προτάσεις βελτίωσης.....	26
Εκτίμηση των ερωτηματολογίων με κριτήριο τη δυνατότητα στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων και την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων	27
Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο άστεγος: Η κατασκευή ενός δείκτη δυσκολιών	31
Προτεινόμενοι Δείκτες για το σύνολο της χώρας και ανά δήμο.....	37
Προτάσεις για τη βελτιστοποίηση της μεθοδολογίας και των εργαλείων καταγραφής των αστέγων με βάση την πιλοτική απογραφή	48
I. Σχεδιασμός και συντονισμός συμμετοχής φορέων, εθελοντών και τοπικών κοινωνιών..	49
Ρόλοι φορέων και επίπεδα σχεδιασμού	49
Προσέλκυση εθελοντών και συμμετοχή τοπικών κοινωνιών	51
II. Υλοποίηση και εργαλεία της καταγραφής	52
Εθνικό Πλαίσιο και Τοπικά Σχέδια Καταγραφής.....	52
Χώροι και χρόνοι καταγραφής.....	52
Επιμόρφωση	53
Πλατφόρμα μάθησης.....	53
III. Διαδικασίες διαχείρισης και αξιοποίησης των δεδομένων της καταγραφής	53

Εισαγωγή

Η πιλοτική απογραφή αστέγων πραγματοποιήθηκε το Μάη του 2018 στους Δήμους Αθηναίων, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου, Ιωαννιτών, Ν. Ιωνίας και με δική του πρωτοβουλία προστέθηκε και ο Δήμος Τρικκαίων.

Για την ευόδωση του έργου λειτούργησε Ομάδα Έργου που είχε συντονιστικό –επιτελικό ρόλο και με την οποία συνεργάστηκε συστηματικά η Επιστημονική ομάδα του Παντείου Πανεπιστημίου για την τελική διαμόρφωση των ερωτηματολογίων της καταγραφής και τον καθορισμό των γεωγραφικών τομέων (περιοχών του αστικού χώρου) σε κάθε δήμο όπου έγινε η καταγραφή.

Ως **μέθοδος καταγραφής** επιλέχθηκε:

Α. η «Σάρωση» δρόμων, πεζόδρομων και υπόστεγων που βρίσκονται εντός γεωγραφικών τομέων καταγραφής που οριοθετήθηκαν περιμετρικά των σημείων του αστικού χώρου όπου οι κοινωνικές υπηρεσίες ανέφεραν ότι είχαν παρατηρήσει την παρουσία αστέγου/ων κατά τις νυχτερινές ώρες 20.30 μ.μ.-2.30 πμ. Κάθε τομέας καταγραφής είχε έκταση περίπου 36 εκταρίων (80-85 οικοδομικών τετραγώνων) και περιείχε δρόμους μήκους 8.000-9.000 μέτρων που καλούνταν να διανύσει η κάθε ομάδα καταγραφών.

Β. «Σάρωση» πάρκων στα οποία υπήρχαν πληροφορίες από τις κοινωνικές υπηρεσίες ότι υπάρχουν άστεγοι κατά τις πρωινές ώρες 6.30-9.00 πμ.

Γ. Συμπλήρωση ερωτηματολογίων με αστέγους που εξυπηρετούνται από τις δομές ημέρας (συσσίτια, κέντρα ημέρας, υπνωτήρια)

Δ. Συμπλήρωση ερωτηματολογίων με τους αστέγους που εξυπηρετούνται από τους ξενώνες φιλοξενίας αστέγων

Ε. Συμπλήρωση Ερωτηματολογίων με τους αστέγους που μένουν σε υποστηριζόμενα διαμερίσματα.

Κάθε ομάδα καταγραφής αποτελούνταν από 3 άτομα μεταξύ των οποίων έμπειρα στελέχη των κοινωνικών υπηρεσιών, εθελοντές και αμειβόμενοι φοιτητές.

Γι' αυτό το σκοπό σχεδιάστηκαν τέσσερα διαφορετικά ερωτηματολόγια τα οποία μετατράπηκαν από την ΗΔΙΚΑ ΑΕ σε ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή η οποία επέτρεπε την on-line καταχώρηση των πληροφοριών που συνέλεξαν οι καταγραφείς είτε μέσω κινητών τηλεφώνων τεχνολογίας android είτε μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών (tablets, laptops και υπολογιστές γραφείου) για τις δομές(ξενώνες, υπνωτήρια και κέντρα ημέρας) και τα υποστηριζόμενα διαμερίσματα. Πιο συγκεκριμένα η καταγραφή έγινε με τη χρήση:

1. Ειδικής Φόρμας Παρατήρησης αστέγων στο δρόμο για τις περιπτώσεις που οι άστεγοι κοιμόταν ή δεν ήθελαν να παραχωρήσουν συνέντευξη στην ομάδα καταγραφής,
2. Ειδικό Ερωτηματολόγιο συνέντευξης με αστέγους στο δρόμο το οποίο συμπλήρωνε η ομάδα των καταγραφών με όσους αστέγους ήταν ξύπνιοι την ώρα της

- καταγραφής κι επιθυμούσαν (μετά από σχετική ερώτηση) να παραχωρήσουν συνέντευξη,
3. Ερωτηματολόγιο συνέντευξης με αστέγους που υποστηρίζονται από δομές(ξενώνες, κέντρα ημέρας, υπνωτήρια και συσσίτια) το οποίο αποφασίστηκε από την ομάδα έργου να είναι περισσότερο αναλυτικό από αυτό του δρόμου προκειμένου να αντληθούν συμπληρωματικές πληροφορίες για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ως άστεγοι και
  4. Ερωτηματολόγια για αστέγους που μένουν σε υποστηριζόμενα διαμερίσματα και συμπληρώθηκαν από τα στελέχη των φορέων που είναι υπεύθυνοι γι' αυτά με τους δικαιούχους διαμονής σε κάθε διαμέρισμα.

Στη διενέργεια της καταγραφής έλαβαν μέρος στελέχη των συνεργαζόμενων με την ομάδα έργου φορέων, ανεξάρτητοι εθελοντές και αμειβόμενοι φοιτητές. Πιο συγκεκριμένα συμμετείχαν και συνεργάστηκαν:

- Οι κοινωνικές υπηρεσίες και φορείς των Δήμων διενέργειας της καταγραφής (Αθηναίων-Θεσσαλονίκης-Ηρακλείου-Ιωαννιτών- Ν. Ιωνίας –Τρικκαίων)
- Εθνικοί Δημόσιοι Φορείς (ΕΚΚΑ-ΕΙΕΑΔ-ΟΚΑΝΑ-ΚΕΘΕΑ-ΕΛΣΤΑΤ)
- ΜΚΟ (ΠΡΑΞΙΣ, Θετική Φωνή, Ελληνικό Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και την Κατοικία , UNESCO Πειραιά, Γιατροί του Κόσμου, ΑΡΣΙΣ, Εταιρία Κοινωνικής Ψυχιατρικής και Ψυχικής Υγείας, Σχεδία, Equal society,Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Ίδρυμα Α&Μ Καλοκαιρινού, Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης, Αμκε Συνειρμός, ΧΕΝ, Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Έρευνας και Παρέμβασης, Κύτταρο Εναλλακτικών Αναζητήσεων Νέων κ.α.)

Συνολικά στις ομάδες καταγραφής (η κάθε μία από τις οποίες αποτελούνταν από τρία άτομα) συμμετείχαν 369 καταγραφείς από τους οποίους οι 239 ήταν εθελοντές ή επαγγελματίες streetworkers και οι 130 φοιτητές(εκ των οποίων οι 115 ήταν αμειβόμενοι).

Σε όλους τους δήμους οι καταγραφείς επιμορφώθηκαν από την επιστημονική ομάδα μία βδομάδα πριν την καταγραφή και τους δόθηκε κωδικός πρόσβασης στην ηλεκτρονική εφαρμογή ώστε να μπορέσουν να εξοικειωθούν με τη χρήση της πριν την πραγματοποίηση της καταγραφής.

Συγκεντρωτικά στοιχεία/δεδομένα από την πιλοτική απογραφή των αστέγων

Η εφαρμογή της παραπάνω μεθόδου και διαδικασίας καταγραφής των αστέγων στους 7 δήμους είχε ως αποτέλεσμα να γίνουν συνολικά 1645 εγγραφές στην ηλεκτρονική εφαρμογή οι οποίες κατανέμονται κατά δήμο και τρόπο καταγραφής στον παρακάτω πίνακα Α.

Πίνακας Α Κατανομή αστέγων ανά Δήμο και είδος καταγραφής

	Ερωτηματολόγιο Δρόμος	Παρατήρηση Δρόμος	Ερωτηματολόγιο Δομές	Ερωτηματολόγιο Υποστηριζόμενα Διαμερίσματα	ΣΥΝΟΛΟ	
Σύνολο	317	374	516	438		1645
Αθήνα	106	247	233	207		793
Θεσσαλονίκη	100	71	126	83		380
Πειραιάς	63	33	118	51		265
Ηράκλειο	30	13	21	55		119
Ιωάννινα	12	9	9			30
Τρίκαλα	2		5	28		35
Ν.Ιωνία	4	1	4	14		23

Παρά τον πολύ σημαντικό ρόλο των προγραμμάτων και των δομών υποστήριξης των αστέγων που αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια αυτές δεν είναι ικανές να καλύψουν την ανάγκη ασφαλούς διαμονής για μεγάλο αριθμό αστέγων καθώς όπως φαίνεται στον Πίνακα Α ο αριθμός των εγγραφών στο δρόμο είναι ιδιαίτερα υψηλός συγκριτικά με αυτούς που φιλοξενούνται σε δομές

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν τα ευρήματα της έρευνας ανά τρόπο καταγραφής μιας και η μέθοδος άντλησης των πληροφοριών αλλά και διατύπωσης των ερωτημάτων διαφοροποιούνταν σε σημαντικό βαθμό από είδος σε είδος καταγραφής.

Καταγραφή ατόμων στο δρόμο

Οι αρχικές εγγραφές στη βάση δεδομένων για άτομα στο δρόμο (με συνέντευξη, όχι απλή παρατήρηση) στους 7 Δήμους της μελέτης ήταν 317. Ανάμεσα σε αυτά τα άτομα, οι 33 απάντησαν «ναι» στην ερώτηση «έχετε απόψε κάποιο σπίτι για να κοιμηθείτε ή να σας φιλοξενήσουν με ασφάλεια;» και κατά συνέπεια δε θεωρούνται άστεγοι και δεν προχώρησε η συνέντευξη. Άλλα δύο άτομα είπαν ότι ήδη είχαν δώσει συνέντευξη και σταμάτησε η συνέντευξη για αυτό το λόγο. Από τις 282 περιπτώσεις που απέμειναν, οι 236 (83.7%) συμφώνησαν να δώσουν πληροφορίες. Ο Πίνακας 1.1 παρουσιάζει την κατανομή αυτών των ατόμων ανάμεσα στους Δήμους.

	Αριθμός αστέγων στο δρόμο	Αριθμός συμπληρωμένων συνεντεύξεων	
	n	n	%
Αθήνα	95	92	96.8
Θεσσαλονίκη	87	53	60.9
Πειραιάς	62	61	98.4
Ηράκλειο	20	20	100
Ιωάννινα	12	4	33.3
N. Ιωνία	4	4	100
Τρίκαλα	2	2	100
Σύνολο	282	236	83.7%

Πίνακας 1.1. Ο αριθμός αστέγων στο δρόμο και ο αριθμός συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν σε κάθε Δήμο της μελέτης.

Όπως είναι προφανές, οι πίνακες σε αυτή την ενότητα της Έκθεσης, βασίζονται στο δείγμα των 236 ατόμων που έδωσαν συνέντευξη. Λόγω του χαμηλού αριθμού των περιπτώσεων, δεν παρουσιάζονται ξεχωριστά στους πίνακες τα στοιχεία από τα Ιωάννινα, τη Ν. Ιωνία και τα Τρίκαλα. Ωστόσο, αυτές οι πληροφορίες περιλαμβάνονται στα σύνολα όλων των Δήμων σε κάθε πίνακα.

Η γλώσσα επικοινωνίας του ερευνητή με τον ερευνώμενο ήταν η ελληνική σε 212 περιπτώσεις (89.8%) συνολικά, και σε όλες ή σχεδόν όλες στην Αθήνα (97.8%) καθώς και στο Ηράκλειο, στα Ιωάννινα, στη Ν. Ιωνία και στα Τρίκαλα (100%). Στη Θεσσαλονίκη το ποσοστό χρήσης της ελληνικής γλώσσας ήταν 90.6%. Μόνο στον Πειραιά χρησιμοποιήθηκε άλλη γλώσσα – συνήθως η αγγλική – σε μεγάλο ποσοστό (27.9%). Το επίπεδο ομιλίας των Ελληνικών, κατά την εκτίμηση του ερευνητή, ήταν πολύ καλό σε 52.8% των περιπτώσεων και αρκετά καλό για τη συνεννόηση σε άλλο 24.8%. Σε 13.7% των περιπτώσεων, η συνεννόηση δυσκολεύτηκε αρκετά (8.7%) ή πολύ (5.0%), ενώ σε 8.7% - κυρίως στον Πειραιά – ο ερευνώμενος δεν ήξερε καθόλου Ελληνικά.

Λίγο παραπάνω από το μισό του δείγματος (56.4%) δήλωσαν **την ελληνική υπηκοότητα**, χωρίς αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των Δήμων (Πίνακας 1.2). Ωστόσο, υπήρχαν διαφορές όσον αφορά το ποσοστό των ατόμων από χώρες εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα μεταξύ Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Από τα άτομα με υπηκοότητα άλλων χωρών της ΕΕ, το 62.5% είπαν πως κατέχουν επίσημο έγγραφο νόμιμης παραμονής στην Ελλάδα. Μόνο το 30% αυτών είχαν άδεια παραμονής, ενώ οι άλλοι είχαν διαβατήριο ή ταυτότητα της χώρας τους. **Ανάμεσα στα άτομα με υπηκοότητα χωρών εκτός ΕΕ, η πλειοψηφία δεν έδωσε λεπτομέρειες για έγγραφα.**

	Αθήνα (n=92)	Θεσσ/νίκη (n=53)	Πειραιάς (n= 61)	Ηράκλειο (n=20)	Σύνολο* (n=236)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Ελληνική	49 (53.3)	31 (56.6)	33 (52.5)	13 (65.0)	133 (56.4)
Άλλη χώρα εκτός ΕΕ	33 (35.9)	6 (11.3)	18 (29.5)	0	58 (24.6)
Άλλη χώρα εντός ΕΕ	5 (5.4)	14 (24.5)	10 (16.4)	6 (30.0)	35 (14.8)

Δεν αναφέρεται 5 (5.4) 2 (3.8) 0 1 (5.0) 10 (4.2)

* Εδώ καθώς και σε όλους τους πίνακες, το «Σύνολο» περιλαμβάνει και τα στοιχεία από τα Ιωάννινα, τη Ν. Ιωνία και τα Τρίκαλα.

Πίνακας 1.2. Η υπηκοότητα των ερευνώμενων, κατά Δήμο.

Όσον αφορά **το φύλο** του ερευνώμενου, ο ερευνητής είχε τη δυνατότητα να σημειώσει «δεν είμαι σίγουρος/η» όταν το φύλο δεν ήταν ευκρινές. Αυτός ο κωδικός χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλο ποσοστό των συνεντεύξεων, 22.5% (Πίνακας 1.3). Τα δύο τρίτα του δείγματος καταγράφηκαν ως άνδρες και μόλις το 10% ως γυναίκες. Στα 183 άτομα με το φύλο καταγεγραμμένο, οι γυναίκες ήταν 13.1% και ο λόγος των ανδρών προς τις γυναίκες πλησίασε το 7:1.

	Άνδρας		Γυναίκα		Δεν είμαι σίγουρος/η	
	n	%	n	%	n	%
Αθήνα	61	66.3	8	8.7	23	25.0
Θεσσ/νίκη	45	84.9	8	15.1	0	0
Πειραιάς	33	54.1	5	8.2	23	37.7
Ηράκλειο	12	60.0	1	5.0	7	35.0
Σύνολο	159	67.4	24	10.2	53	22.5

Πίνακας 1.3. Η κατανομή φύλου όπως σημειώθηκε από τον ερευνητή, κατά Δήμο.

Η καταγραφή της **ηλικίας** του ερευνώμενου ήταν ελλιπής σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό από το φύλο. Η ημερομηνία γέννησης συμπληρώθηκε στη βάση δεδομένων για 128 άτομα μόνο, λίγο παραπάνω από το μισό του δείγματος (54.2%). Η μέση ηλικία αυτών των ατόμων ήταν 41.5 χρ (τυπική απόκλιση 14.3, εύρος από 15 έως 72), με ελάχιστη διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η κατανομή της ηλικίας παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.4.

Ηλικία	n	%
15-24	20	15.6
25-29	11	8.6
30-39	24	18.8
40-49	37	28.9
50-59	17	13.3
60-72	19	14.8
Σύνολο	128	100

Πίνακας 1.4. Η κατανομή της ηλικίας (όπου καταγράφεται).

Το 88% του δείγματος είχε σκοπό να περάσει τη νύχτα στο ύπαιθρο (Πίνακας 1.5).

	Στο ύπαιθρο		Σε κλειστό χώρο		Δε γνωρίζω/Δεν απαντάω	
	n	%	n	%	n	%

Αθήνα	83	90.2	8	8.7	1	1.1
Θεσσ/νίκη	35	66.0	14	26.4	4	7.5
Πειραιάς	60	98.4	1	1.6	0	0
Ηράκλειο	20	100	0	0	0	0
Σύνολο	207	87.7	24	10.2	5	2.1

Πίνακας 1.5. Απάντηση στην ερώτηση «Πού θα μείνετε απόψε;», κατά Δήμο.

Υπήρχαν πολλές διαφορετικές απαντήσεις στις διευκρινιστικές ερωτήσεις για το **πού συγκεκριμένα θα έμεινε ο ερευνώμενος**. Ανάμεσα σε αυτούς που θα έμειναν στο ύπαιθρο, οι 89 (το 37.2% του συνολικού δείγματος των 236) απάντησαν «στο δρόμο» και οι 60 (25.4% του συνόλου) «σε πάρκο, σε πλατεία». Η μόνη άλλη απάντηση με διψήφιο αριθμό αναφορών ήταν «σε εγκαταλελειμμένο κτίριο» (15, 6.4%). Ανάμεσα σε αυτούς που είπαν ότι θα έμειναν σε κλειστό χώρο, σχεδόν κάθε απάντηση ήταν διαφορετική. Κανένας απάντησε ότι θα πήγαινε σε ξενώνα ή υπνωτήριο.

Οι αριθμοί ατόμων που **θα πέρασαν τη νύχτα μόνοι τους ή με άλλους** ήταν ίσοι (Πίνακας 1.6). Η συχνότερη παρέα ήταν φίλοι-γνωστοί (69, 30.4% του συνολικού δείγματος) και σύντροφος ή μέλη της οικογένειας (37, 16.3%). Μόλις 8 άτομα (3.5%) θα ήταν με αγνώστους. Στα 9 άτομα (4.0%) που θα ήταν με παιδιά (με ή χωρίς και τη σύζυγο), η πληροφορία για τον αριθμό παιδιών δόθηκε μόνο σε 5 περιπτώσεις, με σύνολο 11 παιδιών από 6 έως και 17 ετών.

	Μόνος		Με άλλους		Δε γνωρίζω/Δεν απαντάω	
	n	%	n	%	n	%
Αθήνα	43	46.7	44	47.8	5	5.4
Θεσσ/νίκη	32	60.4	20	37.7	1	1.9
Πειραιάς	28	45.9	33	54.1	0	0
Ηράκλειο	4	20.0	16	80.0	0	0
Σύνολο	115	48.7	115	48.7	6	2.5

Πίνακας 1.6. Η απάντηση στην ερώτηση αν θα πέρασε τη νύχτα μόνος ή με άλλους.

Σχεδόν τα μισά μέλη του δείγματος είπαν ότι ήταν **η πρώτη φορά που έμειναν στο δρόμο** (Πίνακας 1.7). Γύρω στο ένα τέταρτο **κατοικούσε αμέσως πριν την αστεγία** σε σπίτι μελών της οικογένειάς του (28%) ή σε σπίτι που νοικίαζε ο ίδιος (25%), και επίσης ένα μεγάλο ποσοστό (20%) είχε δικό του σπίτι (Πίνακας 1.8). Το μισό δείγμα (52%) ανέφερε σε οικονομικά προβλήματα ως **λόγος που αναγκάστηκε να μείνει στο δρόμο αυτή τη φορά**, με συχνές αναφορές και στην ανεργία (28%) και στα οικογενειακά προβλήματα (21%). **Η διάρκεια της τρέχουσας περιόδου στο δρόμο** ήταν μέχρι ένα μήνα σε 9.4%, μέχρι 6 μήνες σε 40%, και πάνω από 3 χρόνια σε 21% (Πίνακας 1.10). Η διάμεσος της διάρκειας αστεγίας ήταν 12 μήνες.

Όσοι απάντησαν ότι το παρόν επεισόδιο δεν ήταν η πρώτη φορά που έμεινε στο δρόμο, έπρεπε να απαντήσουν σε ερωτήσεις για τον αριθμό επεισοδίων την τελευταία τριετία καθώς και τη συνολική διάρκεια σε αυτό το διάστημα. Ωστόσο, οι πληροφορίες που δόθηκαν ήταν ελλιπείς και σε πολλές περιπτώσεις αντιφατικές.

	Ναι, πρώτη φορά		Δεν είναι πρώτη φορά		Δε γνωρίζω/Δεν απαντάω	
	n	%	n	%	n	%
Αθήνα	32	34.8	56	60.9	4	4.3
Θεσσαλονίκη	25	47.2	26	49.1	2	3.8
Πειραιάς	35	57.4	24	39.3	2	3.3
Ηράκλειο	12	60.0	7	35.0	1	5.0
Σύνολο	108	45.8	119	50.4	9	3.8

Πίνακας 1.7. «Μένετε πρώτη φορά στο δρόμο;»

	n	%
Σε σπίτι μελών της οικογένειάς μου	67	28.4
Σε σπίτι που νοίκιαζα	60	25.4
Σε δικό μου σπίτι	47	19.9
Σε ίδρυμα, δομή	16	6.8
Σε σπίτι φίλων	10	4.2
Άλλού	26	11.0
Δε γνωρίζω/Δεν απαντάω	10	4.2
Σύνολο	236	100

Πίνακας 1.8. Που κατοικούσε ο ερευνώμενος πριν μείνει στο δρόμο αυτή τη φορά.

	n	%
Οικονομικά προβλήματα	118	52.0
Ανεργία	63	27.8
Οικογενειακά προβλήματα	48	21.1
Προβλήματα υγείας	27	11.9
Χρήση ναρκωτικών	20	8.8
Πόλεμος	15	6.6
Κακές συνθήκες εκεί που ήμουν	14	6.2
Έξωση από ενοικιαζόμενη κατοικία	12	5.3
Αποφυλάκιση	12	5.3
Απώλεια ιδιόκτητης κατοικίας	3	1.3
Λήξη παραμονής σε ίδρυμα κ.λπ.	2	0.9
Άλλος λόγος	28	12.3

Πίνακας 1.9. Λόγος που αναγκάστηκε να μείνει στο δρόμο αυτή τη φορά. (Επιτρέπονται πολλαπλές απαντήσεις, με συνέπεια το άθροισμα των ποσοστών να ξεπεράσει το 100.)

Διάστημα	N	%	Αθροιστικό %
Μέχρι 1 μήνα	20	9.4	9.4

2-3 μήνες	28	13.2	22.6
4-6 μήνες	36	17.0	39.6
7-12 μήνες	39	18.4	58.0
>1 χρ, μέχρι και 2	27	12.7	70.8
>2 χρ, μέχρι και 3	18	8.5	79.2
4-5 χρόνια	16	7.5	86.8
>5 χρόνια	28	13.2	100

Πίνακας 1.10. Για πόσο διάστημα έμεινε στο δρόμο αυτή τη φορά. (Απάντησαν 212, 89.8%.)

Όσον αφορά τη χρήση υπηρεσιών για αστέγους/άπορους, το ένα πέμπτο των ερευνημένων είπαν ότι δεν χρησιμοποιούν καμία υπηρεσία, ενώ άλλα 11% δεν έδωσε απάντηση (Πίνακας 1.11). Οι υπηρεσίες συσσιτίου χρησιμοποιήθηκαν από πολύ μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (44%) σε σύγκριση με τις άλλες υπηρεσίες.

	Αθήνα (n=92)	Θεσσ/νίκη (n=53)	Πειραιάς (n= 61)	Ηράκλειο (n=20)	Σύνολο (n=236)
Υπηρεσία	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Συσσίτιο/Κουζίνα	29 (31.5)	37 (69.8)	25 (41.0)	8 (40.0)	104 (44.1)
Κέντρο Ημέρας	20 (21.7)	25 (47.2)	13 (21.3)	1 (5.0)	61 (25.8)
Υπνωτήριο	4 (4.3)	3 (5.7)	1 (1.6)	0	8 (3.4)
Ξενώνα	1 (1.1)	0	0	1 (5.0)	2 (0.8)
Άλλη	21 (22.8)	5 (9.4)	11 (18.0)	6 (30.0)	45 (19.1)
Καμία	18 (19.6)	2 (3.8)	21 (34.4)	2 (10.0)	48 (20.3)
Δεν ξέρω/Δεν απαντάω	15 (16.3)	3 (5.7)	4 (6.6)	3 (15.0)	25 (10.6)

Πίνακας 1.11. Η χρήση υπηρεσιών για αστέγους/άπορους. (Επιτρέπονται πολλαπλές απαντήσεις.)

2. Φόρμα Παρατήρησης

Η Φόρμα Παρατήρησης χρησιμοποιήθηκε (α) άμεσα, όταν ο ερευνητής είδε από την αρχή ότι δεν υπήρχε δυνατότητα να γίνει συνέντευξη, και (β) όταν ο ερευνητής προσπάθησε να ξεκινήσει συνέντευξη αλλά ο ερευνώμενος δεν ήθελε να συνεχίσει. Συνολικά, υπήρχαν 393 εγγραφές στις βάσεις δεδομένων. Ο αριθμός σε κάθε Δήμο της μελέτης παρουσιάζεται στον Πίνακα 2.1 και ο λόγος για τη χρήση της φόρμας αυτής στον Πίνακα 2.2. Λόγω του χαμηλού αριθμού περιπτώσεων, δεν παρουσιάζονται ξεχωριστά στοιχεία για το Ηράκλειο, τα Ιωάννινα και τη Ν. Ιωνία στους πίνακες μετά από τον πρώτο. Ωστόσο, αυτά τα στοιχεία περιλαμβάνονται στα σύνολα που εμφανίζονται σε κάθε πίνακα.

	n	%
Σύνολο	393	100%
Αθήνα	250	63.6%

Θεσσαλονίκη	87	22.1%
Πειραιάς	33	8.4%
Ηράκλειο	13	3.3%
Ιωάννινα	9	2.3%
Νέα Ιωνία	1	0.3%

Πίνακας 2.1. Η κατανομή των παρατηρήσεων κατά Δήμο.

	Αθήνα (n=244*)	Θεσσαλονίκη (n=87)	Πειραιάς (n=33)	Σύνολο (n=387*)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Δεν θέλει να ξυπνήσει το άτομο που κοιμάται	87 (35.7)	28 (32.2)	14 (42.4)	135 (34.9)
Άρνηση από το άτομο	47 (19.3)	17 (19.5)	7 (21.2)	78 (20.2)
Πρόβλημα επικοινωνίας εκτός από γλωσσικό	41 (16.8)	12 (13.8)	8 (24.2)	62 (16.0)
Γλωσσικό πρόβλημα	28 (11.5)	20 (23.0)	2 (6.1)	50 (12.9)
Δεν μπορεί να μπει στο χώρο	12 (4.9)	0	0	16 (4.1)
Άλλος λόγος	29 (11.9)	10 (11.5)	2 (6.1)	44 (11.4)

* Εξαιρούνται 6 περιπτώσεις στις οποίες δεν υπάρχει πληροφορία

Πίνακας 2.2. Ο λόγος για τη χρήση της Φόρμας Παρατήρησης.

Τα βασικά **δημογραφικά χαρακτηριστικά** – το φύλο, η ηλικία καθώς και η καταγωγή (ημεδαπός/αλλοδαπός) – παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.3. Αυτά τα χαρακτηριστικά, είναι κατά την εκτίμηση του ερευνητή.

		Αθήνα (n=250)	Θεσσαλονίκη (n=87)	Πειραιάς (n=33)	Σύνολο (n=393)
		n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Φύλο	Άνδρας	205 (82.0)	67 (77.0)	22 (66.7)	309 (78.6)
	Γυναίκα	29 (11.6)	17 (19.5)	7 (21.2)	57 (14.5)
	Δεν είμαι σίγουρος/η	16 (6.4)	3 (3.4)	4 (12.1)	27 (6.9)
Ηλικία	<45	143 (57.2)	41 (47.1)	9 (27.3)	197 (50.1)
	45-64	61 (24.4)	40 (46.0)	13 (39.4)	122 (31.0)
	65+	13 (5.2)	3 (3.4)	6 (18.2)	27 (6.9)
	Δεν είμαι σίγουρος/η	33 (13.2)	3 (3.4)	5 (15.2)	47 (12.0)
Καταγωγή	Ημεδαπός/η	69 (27.9)	30 (42.3)	14 (42.4)	121 (32.4)

Αλλοδαπός/η	115 (46.6)	33 (46.5)	7 (21.2)	163 (43.6)
Δεν είμαι σίγουρος/η	63 (25.5)	8 (11.3)	12 (36.4)	90 (24.1)

Πίνακας 2.3. Φύλο, ηλικία και καταγωγή του ερευνώμενου, κατά την εκτίμηση του ερευνητή. (Η καταγωγή δεν καταγράφηκε για 19 άτομα τα οποία αρνήθηκαν συνέντευξη.)

Ο ερευνητής σημείωσε επίσης την εκτίμησή του της **κατάστασης υγείας** του ερευνώμενου. Το 39% συνολικά ήταν, κατά τη γνώμη του ερευνητή, χρήστες ουσιών, σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό στην Αθήνα σε σύγκριση με τους άλλους Δήμους (Πίνακας 2.4).

	Αθήνα (n=250)	Θεσσαλονίκη (n=87)	Πειραιάς (n=33)	Σύνολο (n=393)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Χρήση ουσιών	98 (39.2)	13 (14.9)	2 (6.1)	117 (29.8)
Ψυχικό νόσημα	22 (8.8)	13 (14.9)	11 (33.3)	50 (12.7)
Σωματική αναπηρία	6 (2.4)	9 (10.3)	0	15 (3.8)
Άλλο	99 (39.6)	34 (39.1)	13 (39.4)	156 (39.7)
Χωρίς πρόβλημα	2 (0.8)	10 (11.5)	0	12 (3.1)
Δεν καταγράφηκε	23 (9.2)	8 (9.2)	7 (21.2)	43 (10.9)

Πίνακας 2.4. Η κατάσταση υγείας του ερευνώμενου, κατά την εκτίμηση του ερευνητή.

Τέλος, ζητήθηκε από την ερευνητή να κάνει και μία εκτίμηση για το αν ο χώρος όπου παρατηρήθηκε το άτομο φαινόταν να είναι μία **μόνιμη θέση διαμονής** (με παρουσία αντικειμένων που παραπέμπουν σε μόνιμο κατάλυμα) ή προσωρινή (Πίνακας 2.5). Οι μισές θέσεις ήταν προσωρινές, είτε εντελώς προσωρινές ή για χρήση για λίγες ημέρες μόνο.

	Αθήνα (n=250)	Θεσσαλονίκη (n=87)	Πειραιάς (n=33)	Σύνολο (n=393)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Μόνιμη	95 (38.0)	29 (33.3)	20 (60.6)	151 (38.4)
Προσωρινή για μερικές ημέρες	53 (21.2)	24 (27.6)	4 (12.1)	89 (22.6)
Εντελώς προσωρινή	67 (26.8)	32 (36.8)	4 (12.1)	108 (27.5)
Δεν καταγράφηκε	35 (14.0)	2 (2.3)	5 (15.2)	45 (11.5)

Πίνακας 2.5. Η μονιμότητα του χώρου διαμονής, κατά την εκτίμηση του ερευνητή.

Ο ερευνητής έπρεπε να συμπληρώσει στη φόρμα αν ο ερευνώμενος ήταν μόνος του ή μαζί με άλλα άτομα, και πόσα. Υπάρχουν ορισμένες ασάφειες όσον αφορά αυτή την ερώτηση και τις οδηγίες συμπλήρωσης της, οι οποίες απαιτούν οπωσδήποτε διόρθωση σε μελλοντική επανάληψη της μελέτης. Ωστόσο, μία λογική εκτίμηση του συνολικού αριθμού ατόμων – περιλαμβάνοντας, δηλαδή, και αυτά για τα οποία δεν συμπληρώθηκε μία ξεχωριστή φόρμα – είναι 646, με την κατανομή ανά Δήμο που παρουσιάζεται στον Πίνακα 2.6.

	n	%
Σύνολο	646	100%
Αθήνα	412	63.8%
Θεσσαλονίκη	160	24.8%
Πειραιάς	39	6.0%
Ηράκλειο	24	3.7%
Ιωάννινα	10	1.5%
Νέα Ιωνία	1	0.2%

Πίνακας 2.6. Εκτίμηση του συνολικού αριθμού ατόμων περιλαμβάνοντας τα άτομα για τα οποία δε συμπληρώθηκε η Φόρμα Παρατήρησης, κατά Δήμο.

3. Καταγραφή αστέγων στις δομές

Έγινε επαφή με 516 άτομα στις δομές των 7 Δήμων της πιλοτικής καταγραφής αστέγων. Ο αριθμός σε κάθε Δήμο παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.1 και στους διάφορους τύπους δομών στον Πίνακα 3.2. Οι στεγαστικές και ημερήσιες δομές αντιπροσωπεύονται σε σχεδόν ίσα ποσοστά συνολικά, αν και με μεγάλες διαφορές μεταξύ των Δήμων.

Επειδή ο αριθμός ατόμων είναι πολύ μικρός στα Ιωάννινα, στα Τρίκαλα και στη Ν. Ιωνία, τα στοιχεία αυτών των Δήμων δεν παρουσιάζονται ξεχωριστά στους υπόλοιπους πίνακες. **Ωστόσο συμπεριλαμβάνονται στα σύνολα σε κάθε πίνακα.**

	Αρχικές επαφές		Συνεντεύξεις	
	n	%	n	%
Σύνολο	516	100	495	100
Αθήνα	233	45.2	213	43.0
Θεσσαλονίκη	126	24.4	126	25.5
Πειραιάς	118	22.9	117	23.6
Ηράκλειο	21	4.1	21	4.2
Ιωάννινα	9	1.7	9	1.8
Τρίκαλα	5	1.0	5	1.0
Νέα Ιωνία	4	0.8	4	0.8

Πίνακας 3.1. Ερωτηματολόγια στις δομές ανά Δήμο.

Δήμος	Στεγαστική	Ημερήσια	Άλλη
	n (%)	n (%)	n (%)
Αθήνα	159 (68.2)	69 (29.6)	5 (2.1)
Θεσσαλονίκη	47 (37.3)	78 (61.9)	1 (0.8)
Πειραιάς	35 (29.7)	82 (69.5)	1 (0.8)
Ηράκλειο	10 (47.6)	11 (52.4)	0
Ιωάννινα	9 (100)	0	0
Τρίκαλα	0	5 (100)	0
Νέα Ιωνία	0	4 (100)	0
Σύνολο	260 (50.4)	249 (48.3)	7 (1.4)

Πίνακας 3.2. Κατανομή των αστέγων στις δομές ανά είδος δομής και ανά Δήμο.

Αρχικά ρωτήθηκε αν ο ερευνώμενος είχε ήδη απαντήσει στο ερωτηματολόγιο, με σκοπό (α) να μη μετρηθεί το ίδιο άτομο δύο φορές στη μελέτη, και (β) ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν στατιστικές τεχνικές για βελτιωμένη εκτίμηση του συνολικού αριθμού ατόμων στον υπό μελέτη πληθυσμό. Τα άτομα που απάντησαν «ναι» ήταν συνολικά 38 (7.0%), με τα περισσότερα να είναι στον Πειραιά (26 άτομα, 22.0% του δείγματος εκεί). Αντίστοιχα στην Αθήνα ήταν 9 (3.9%) και στη Ν.Ιωνία ένα. Επειδή όμως στον Πειραιά δε συμπληρώθηκαν καθόλου οι λεπτομέρειες της προηγούμενης καταγραφής, ήταν αδύνατο να γίνει έλεγχος και κατά συνέπεια αυτή η πληροφορία δεν είναι προς το παρόν αξιοποιήσιμη.

Στη συνέχεια, ο ερευνώμενος ρωτήθηκε αν είχε χρόνο να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο. Μόλις 16 άτομα απάντησαν «όχι» (τα 15 από αυτά στην Αθήνα) και η συνέντευξη για αυτά σταμάτησε εκεί. Καθώς δεν συλλέχθηκαν πληροφορίες για 5 από τα άτομα που είπαν πως είχαν ήδη απαντήσει στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, τελικά πραγματοποιήθηκαν 495 συνεντεύξεις (Πίνακας 3.1), οι οποίες αποτελούν τη βάση για τους υπόλοιπους πίνακες. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3.3, τα δύο τρίτα περίπου αυτών των ατόμων είχαν σκοπό να μείνουν σε κλειστό χώρο το βράδυ της συνέντευξης. (Στην έρευνα στο δρόμο, μόνο το 10% έδωσαν αυτή την απάντηση.)

Δήμος	Σε κλειστό χώρο	Σε ύπαιθρο	Δε γνωρίζει/Δεν απαντάει
	n (%)	n (%)	n (%)
Αθήνα	167 (78.4)	31 (14.6)	15 (7.0)
Θεσσαλονίκη	86 (68.3)	27 (21.4)	13 (10.3)
Πειραιάς	56 (47.9)	20 (17.1)	41 (35.0)
Ηράκλειο	19 (90.5)	2 (9.5)	0
Σύνολο	340 (68.7)	81 (16.4)	74 (14.9)

Πίνακας 3.3. Απαντήσεις στην ερώτηση «Που θα μείνετε απόψε;»

Τα τρία τέταρτα του δείγματος δήλωσαν την ελληνική **υπηκοότητα** (Πίνακας 3.4). Τα άτομα από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν κυρίως από τη Βουλγαρία (67%) και τη Ρουμανία (17%). Το 24% των ατόμων από χώρες εκτός της ΕΕ ήταν Αλβανοί και άλλο 12% Πακιστανοί. Το 19% ήταν από διάφορες χώρες της Μέσης Ανατολής, 14% από Βόρεια Αφρική, 11% από Υποσαχάρια Αφρική, 9% από άλλες χώρες της Ασίας εκτός του Πακιστάν, και 13% από άλλες χώρες.

	Αθήνα n (%)	Θεσσ/νίκη n (%)	Πειραιάς n (%)	Ηράκλειο n (%)	Σύνολο n (%)
Ελληνική	161 (77.0)	95 (77.9)	59 (62.8)	18 (85.7)	343 (74.7)
Άλλη χώρα εκτός ΕΕ	41 (19.6)	15 (12.3)	26 (27.7)	0	85 (18.5)
Άλλη χώρα εντός ΕΕ	7 (3.3)	12 (9.8)	9 (9.6)	3 (14.3)	31 (6.8)

Πίνακας 3.4. Υπηκοότητα του ερευνώμενου.

Υπήρχαν κενά στη συμπλήρωση **του φύλου**, το οποίο έλλειπε σε 26 περιπτώσεις (5.3% συνολικά αλλά 12.0% στον Πειραιά). Ανάμεσα σε αυτές με κατεγεγραμμένο το φύλο, οι άνδρες ήταν 81.7% και οι γυναίκες 18.3%, με ελάχιστες διαφορές μεταξύ Αθήνας, Θεσσαλονίκης και Πειραιά (Πίνακας 3.5). **Η συμπλήρωση της ημερομηνίας γέννησης ήταν επίσης ελλιπής, με συνέπεια να είναι διαθέσιμη η ηλικία για 439 άτομα (88.7% του δείγματος) μόνο.** Η μέση ηλικία ήταν 52.1 χρ. (τυπική απόκλιση 13.3, εύρος από 19 έως 82), περίπου 10 χρόνια μεγαλύτερη από τη μέση ηλικία των ατόμων που βρέθηκαν στην καταγραφή στο δρόμο. Η κατανομή της ηλικίας παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.5.

	Αθήνα n (%)	Θεσσαλονίκη n (%)	Πειραιάς n (%)	Ηράκλειο n (%)	Σύνολο n (%)
Άνδρες	165 (80.1)	94 (76.4)	91 (88.3)	20 (95.2)	383 (81.7)
Γυναίκες	41 (19.9)	29 (23.6)	12 (11.7)	1 (4.8)	86 (17.4)
19-29	8 (4.7)	9 (7.6)	4 (3.5)	1 (4.8)	24 (5.5)
30-39	14 (8.2)	22 (18.5)	12 (10.4)	6 (33.3)	56 (12.8)
40-49	27 (15.8)	32 (26.9)	34 (29.6)	4 (22.2)	100 (22.8)
50-59	40 (23.4)	26 (21.8)	45 (39.1)	4 (22.2)	119 (27.1)
60+	82 (49.0)	30 (25.2)	20 (17.4)	3 (16.7)	140 (31.9)

Πίνακας 3.5. Κατανομή φύλου και ηλικίας αστέγων που καταγράφηκαν στις δομές, κατά Δήμο.

Για λίγο παραπάνω από τα μισά άτομα του δείγματος, το τρέχον επεισόδιο αστεγίας ήταν το πρώτο (Πίνακας 3.6). Πριν από αυτό το επεισόδιο, σχεδόν το ένα τρίτο ήταν σε σπίτι με νοίκι και 10% στο δικό του σπίτι, ενώ το 22% ήταν φιλοξενούμενο από μέλη της οικογένειας και 14% από φίλους. Οι λόγοι για τους οποίους έμεινε ο ερευνώμενος στο δρόμο/στις δομές (αυτή τη φορά) παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.7.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Πειραιάς	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Μένει άστεγος για πρώτη φορά					
Ναι	107 (51.7)	67 (54.5)	48 (57.1)	12 (60.0)	243 (53.8)
Όχι	100 (48.3)	56 (45.5)	36 (42.9)	8 (40.0)	209 (46.2)
Που έμεινε πριν γίνει άστεγος					
Σπίτι που νοίκιαζε	79 (38.3)	35 (28.2)	19 (22.6)	7 (33.3)	143 (31.6)
Σπίτι μελών της οικογένειας	42 (20.4)	30 (24.2)	14 (16.7)	4 (19.1)	98 (21.6)
Δικό του σπίτι	27 (13.1)	15 (12.1)	3 (3.6)	1 (4.8)	47 (10.4)
Σπίτι φίλων	22 (10.7)	15 (12.1)	22 (26.2)	3 (14.3)	65 (14.3)
Ξενώνα/δομή	12 (5.8)	7 (5.6)	7 (8.3)	1 (4.8)	27 (6.0)
Κέντρο υποδοχής	4 (1.9)	1 (0.8)	4 (4.8)	0	9 (2.0)
Προνοιακή δομή	3 (1.5)	1 (0.8)	0	0	7 (1.5)
Σωφρονιστικό ίδρυμα	3 (1.5)	3 (2.4)	3 (3.6)	3 (14.3)	12 (2.6)
Ψυχιατρείο	0	2 (1.6)	3 (3.6)	0	5 (1.1)
Άλλού	14 (6.8)	15 (12.1)	9 (10.7)	2 (9.5)	40 (8.8)

Πίνακας 3.6. Είναι για πρώτη φορά άστεγος και που έμεινε πριν γίνει άστεγος (αυτή τη φορά).

Λόγος	n	%
Οικονομικό πρόβλημα	274	60.4
Ανεργία	198	43.6
Οικογενειακό πρόβλημα	160	35.2
Πρόβλημα υγείας	64	14.1
Κακές συνθήκες εκεί που ήμουν	27	5.9
Έξωση από ενοικιαζόμενη κατοικία	23	5.1
Αποφυλάκιση	14	3.1
Απώλεια ιδιόκτητης κατοικίας	9	2.0
Λήξη παραμονής σε ίδρυμα	7	1.5
Υγείας/πρόνοιας/ξενώνα		
Άλλος λόγος	58	12.8

Πίνακας 3.7. Για ποιούς λόγους έμεινε άστεγός αυτή τη φορά. (Επιτρέπονται οι πολλές απαντήσεις. Κατά συνέπεια, το άθροισμα των % ξεπερνάει το 100.)

Μερικά άλλα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.8. Όσον αφορά την **οικογενειακή κατάσταση**, μόνο το 11% ήταν τώρα έγγαμο (ή με σύμφωνο συμβίωσης), ενώ το 40% ήταν παντρεμένο στο παρελθόν (δηλαδή, τώρα σε διάσταση, διαζευγμένο ή χήρος). Το 49% δήλωσε άγαμο. Το 46% του δείγματος απάντησαν ότι **είχαν παιδιά** (αλλά το ποσοστό είναι πολύ μικρότερο στον Πειραιά), ωστόσο οι πληροφορίες για τον αριθμό παιδιών ήταν ελλιπείς καθώς συμπληρώθηκαν για περίπου τα μισά άτομα που είχαν παιδιά. Το **μορφωτικό επίπεδο** κάλυψε όλο το εύρος από άτομα που δεν είχαν παρακολουθήσει καμία βαθμίδα εκπαίδευσης, μέχρι το διδακτορικό. Ωστόσο το επίπεδο ήταν γενικώς χαμηλό, καθώς το 36.5% δεν είχε προχωρήσει πέρα από το Δημοτικό.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Πειραιάς	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Οικογενειακή κατάσταση					
Άγαμος/η	90 (42.7)	65 (53.3)	55 (57.3)	12 (57.1)	230 (49.1)
Διαζευγμένος/η	68 (32.2)	21 (17.2)	14 (14.6)	8 (38.1)	115 (24.6)
Έγγαμος/η	26 (12.3)	11 (9.0)	14 (14.6)	0	51 (10.9)
Χήρος/η	14 (6.6)	2 (1.6)	2 (2.1)	0	20 (4.3)
Σε διάσταση	13 (6.2)	23 (18.9)	11 (11.5)	1 (4.8)	52 (11.1)
Έχει παιδιά					
Ναι	104 (51.0)	56 (53.3)	21 (24.7)	9 (42.9)	200 (46.2)
Όχι	100 (49.0)	49 (46.7)	64 (75.3)	12 (57.1)	233 (53.8)
Μορφωτικό επίπεδο					
ΑΕΙ ή ΤΕΙ	36 (17.5)	11 (8.9)	10 (8.5)	5 (23.8)	63 (13.0)
Λύκειο, ΙΕΚ	50 (24.3)	31 (25.0)	29 (24.8)	5 (23.8)	117 (24.1)
Γυμνάσιο	59 (28.6)	38 (30.6)	19 (16.2)	5 (23.8)	128 (26.4)
Δημοτικό	49 (23.8)	31 (25.0)	45 (38.5)	5 (23.8)	134 (27.6)
Δεν τελείωσε Δημοτικό	12 (5.8)	13 (10.5)	14 (12.0)	1 (4.8)	43 (8.9)

Πίνακας 3.8. Άλλα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά – οικογενειακή κατάσταση, ύπαρξη παιδιών, μορφωτικό επίπεδο.

Όσον αφορά την **εργασιακή κατάσταση**, το 83% είπαν πως ήταν άνεργοι (Πίνακας 3.9) – (σύμφωνα με την προσωπική εκτίμηση της κατάστασης τους καθώς το ερώτημα δεν ήταν αυτό που ακολουθεί η ΕΛΣΤΑΤ για τον ορισμό της ανεργίας). Μόλις ένα άτομο στα 15 ήταν εργαζόμενο και ένας ίσος αριθμός ήταν συνταξιούχοι. Περίπου το ένα τέταρτο του δείγματος (27%) είχε κάποιο εισόδημα, πέρα από την εργασία (αν υπήρχε) (Πίνακας 3.10). Το 12% είχαν κάποτε στο παρελθόν ένα επίδομα το οποίο όμως διακόπηκε. Στην πλειοψηφία (57%), οι ερευνώμενοι δεν ήταν ασφαλισμένοι για υγειονομική περίθαλψη.

Επιπρόσθετα, από τα 128 άτομα που είχαν εισόδημα πέρα από αυτό από την εργασία, τα 100 λάμβαναν ένα επίδομα, το οποίο ήταν το ΚΕΑ (σε 82 περιπτώσεις, δηλαδή, στο 17% του συνολικού δείγματος).

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Πειραιάς	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Άνεργος/η	169 (80.1)	102 (82.3)	104 (90.4)	20 (95.2)	408 (83.4)
Συνταξιούχος	22 (10.4)	4 (3.2)	4 (3.5)	0	33 (6.7)
Εργαζόμενος/η	15 (7.1)	16 (12.9)	2 (1.7)	0	33 (6.7)
Με μόνιμη αναπηρία	1 (0.5)	1 (0.8)	5 (4.3)	1 (4.8)	9 (1.8)

Άλλη περίπτωση	4 (1.9)	1 (0.8)	0	0	6 (1.2)
----------------	---------	---------	---	---	---------

Πίνακας 3.9. Τωρινή εργασιακή κατάσταση.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Πειραιάς	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Έχει κάποιο εισόδημα εκτός από τρέχουσα εργασία					
Ναι	22 (10.4)	58 (47.2)	34 (31.8)	5 (23.8)	128 (26.7)
Όχι	189 (89.6)	65 (52.8)	73 (68.2)	16 (76.2)	352 (73.3)
Έλαβε κάποιο επίδομα που διακόπηκε					
Ναι	20 (10.3)	21 (18.3)	1 (2.9)	2 (13.3)	45 (11.9)
Όχι	175 (89.7)	94 (81.7)	34 (97.1)	13 (86.7)	332 (88.1)
Έχει ασφάλιση για υγειονομική περίθαλψη					
Ναι	93 (44.3)	30 (24.2)	59 (60.8)	10 (50.0)	200 (42.7)
Όχι	117 (55.7)	94 (75.8)	38 (39.2)	10 (50.0)	268 (57.3)

Πίνακας 3.10. Ύπαρξη πηγής εισοδήματος εκτός από την εργασία και αν έλαβε επίδομα στο παρελθόν, καθώς και αν έχει υγειονομική περίθαλψη.

Η κατάσταση υγείας – σύμφωνα με την εκτίμηση του ίδιου του ερευνώμενου – ήταν τουλάχιστον «καλή» σε 60% (Πίνακας 3.11), περιλαμβάνοντας το 18% με «πολύ καλή» υγεία. Από την άλλη μεριά, 16% έβλεπαν την υγεία τους κάτω από μέτρια. Το 13% αυτών είπαν πως είχαν κινητική ή άλλη αναπηρία, και το 30% ανέφεραν ένα χρόνιο πρόβλημα υγείας ή χρόνια πάθηση με διάρκεια τουλάχιστον 6 μήνες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, δε διευκρινίστηκε το πρόβλημα ή πάθηση, ωστόσο το 16% αυτών με χρόνιο πρόβλημα ανέφερε την ηπατίτιδα.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Πειραιάς	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Πώς χαρακτηρίζει ο ίδιος την υγεία του					
Πολύ καλή	46 (21.8)	26 (21.0)	10 (8.5)	4 (20.0)	89 (18.2)
Καλή	93 (44.1)	46 (37.1)	48 (41.0)	10 (50.0)	202 (41.4)
Μέτρια	46 (21.8)	28 (22.6)	39 (33.3)	4 (20.0)	121 (24.8)
Κακή	19 (9.0)	21 (16.9)	16 (13.7)	1 (5.0)	60 (12.3)
Πολύ κακή	7 (3.3)	3 (2.4)	4 (3.4)	1 (5.0)	16 (3.3)

Έχει αναπηρία, κινητική ή άλλη	Ναι	24 (11.5)	16 (13.0)	19 (16.4)	1 (4.8)	62 (12.7)
	Όχι	185 (88.5)	107 (87.0)	97 (83.6)	20 (95.2)	425 (87.3)
Έχει χρόνια πρόβλημα υγείας ή πάθηση	Ναι	56 (26.5)	47 (37.3)	26 (23.4)	10 (47.6)	146 (30.0)
	Όχι	155 (73.5)	79 (62.7)	85 (76.6)	11 (52.4)	340 (70.0)

Πίνακας 3.11. Κατάσταση υγείας.

Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ήταν σε χαμηλό επίπεδο, καθώς μόλις το 5% είπαν ότι πίνουν κάθε μέρα (Πίνακας 3.12), ενώ το 52% δεν πίνει καθόλου (35% ποτέ στη ζωή ή μόνο λίγες δοκιμές, και 17% στο παρελθόν αλλά όχι κατά τους τελευταίους 12 μήνες). Το 12% συνολικά ανέφερε στη χρήση ουσιών, αλλά μόνο το 2% στον Πειραιά.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Πειραιάς	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Κατανάλωση αλκοολούχων ποτών					
Καθημερινά	9 (4.3)	7 (5.8)	0	5 (26.3)	22 (4.5)
3-6 ημέρες την εβδομάδα	6 (2.8)	9 (7.4)	0	0	15 (3.1)
1-2 ημέρες την εβδομάδα	6 (2.8)	13 (10.7)	19 (16.2)	1 (5.3)	41 (8.4)
2-3 φορές το μήνα	15 (7.1)	5 (4.1)	28 (23.9)	0	49 (10.1)
1 φορά το μήνα	21 (10.0)	14 (11.6)	22 (18.8)	0	60 (12.3)
Λιγότερα συχνά	16 (7.6)	13 (10.7)	14 (12.0)	0	48 (9.9)
Ποτέ - έχει σταματήσει	39 (18.5)	17 (14.0)	14 (12.0)	9 (47.4)	82 (16.9)
Ποτέ στη ζωή του	99 (46.9)	43 (35.5)	20 (17.1)	4 (21.1)	169 (34.8)
Κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών					
Ναι	33 (15.6)	17 (14.0)	2 (1.8)	4 (19.0)	59 (12.3)
Όχι	178 (84.4)	104 (86.0)	107 (98.2)	17 (81.0)	419 (87.7)

Πίνακας 3.12. Κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και χρήση ουσιών.

Από μία λίστα τεσσάρων προβλημάτων – κλοπή, σωματική βία, σεξουαλική παρενόχληση και εκβιασμό - που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν οι άστεγοι, **το 46% του δείγματος είπαν ότι δεν τους είχε συμβεί κανένα από αυτά** (Πίνακας 3.13). Το 45% ήταν θύματα κλοπής ή ληστείας, το 28% της σωματικής βίας, το 8% του εκβιασμού και το 6% της σεξουαλικής παρενόχλησης ή κακοποίησης. Το ποσοστό προβλημάτων ήταν κάπως ψηλότερο στον Πειραιά σε σύγκριση με τους άλλους Δήμους. Όπως είναι αναμενόμενο, το ποσοστό θυμάτων σεξουαλικής παρενόχλησης ή κακοποίησης ήταν πολύ ψηλότερο στις γυναίκες

παρά στους άνδρες (Πίνακας 3.14), αν και συνέχισε να είναι κάτω από τις κλοπές και σωματική βία σε συχνότητα.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Πειραιάς	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Κλοπή/ληστεία	76 (37.1)	56 (45.5)	66 (58.9)	6 (35.3)	211 (44.5)
Επίθεση/σωματική βία	45 (22.0)	32 (26.0)	46 (41.1)	0	131 (27.6)
Εκβιασμό	12 (5.9)	7 (5.7)	18 (16.1)	0	40 (8.4)
Σεξουαλική παρενόχληση/κακοποίηση	9 (4.4)	9 (7.3)	9 (8.0)	0	29 (6.1)
Κανένα από αυτά	105 (51.2)	56 (48.5)	38 (33.9)	11 (64.7)	216 (45.6)

Πίνακας 3.13. Προβλήματα που αντιμετώπισε στο διάστημα που ήταν άστεγος.

(Επιτρέπονται οι πολλαπλές απαντήσεις. Κατά συνέπεια, το άθροισμα των ποσοστών ξεπερνάει το 100.)

	Άνδρες n (%)	Γυναίκες n (%)
Κλοπή/ληστεία	172 (47.0)	30 (36.1)
Επίθεση/σωματική βία	105 (28.7)	18 (21.7)
Εκβιασμό	29 (7.9)	7 (8.4)
Σεξουαλική παρενόχληση/κακοποίηση	13 (3.6)	14 (16.9)
Κανένα από αυτά	161 (44.0)	41 (49.4)

Πίνακας 3.14. Προβλήματα που αντιμετώπισε στο διάστημα που ήταν άστεγος, κατά φύλο.

4. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Η φόρμα καταγραφής αστέγων σε υποστηριζόμενα διαμερίσματα συμπληρώθηκε με συνέντευξη σε 172 άτομα-δικαιούχους σε 5 πόλεις, οι οποίοι έδωσαν πληροφορίες και για τα άλλα μέλη των νοικοκυριών τους.

Ο Πίνακας 4.1 δείχνει τον αριθμό διαμερισμάτων σε κάθε Δήμο και ο Πίνακας 4.2 το φορέα ή δομή στον οποίο ανήκει ο χώρος διαμονής. Συνολικά, τα 131 διαμερίσματα (76.2%) είναι ενοικιαζόμενα, τα 25 (14.6%) παραχωρούνται δωρεάν και τα 16 (9.3%) είναι ιδιόκτητα. Ο Πίνακας 4.3 δείχνει το αριθμό διαμερισμάτων του κάθε είδους κατά Δήμο.

	N	%	
Σύνολο	172	100.0%	
Δήμος	Αθήνα	73	42.4%
	Ηράκλειο	29	16.9%
	Θεσσαλονίκη	49	28.5%

N. Ιωνία	10	5.8%
Τρίκαλα	11	6.4%

Πίνακας 4.1. Συμπλήρωση της φόρμας αστέγων σε υποστηριζόμενα διαμερίσματα, κατά Δήμο.

Δήμος	Σύνολο	Φορέας/Δομή	n
Αθήνα	73	Κοινωνική Κατοικία Δήμου Αθηναίων	24
		Στέγαση και Επανένταξη PRAKSIS	17
		Στέγαση και Επανένταξη Δήμου Αθηναίων	32
Θεσσαλονίκη	49*	Στέγαση και Επανένταξη PRAKSIS	17
		Στέγαση και Επανένταξη ΑΡΣΙΣ	18
		Στέγαση και Επανένταξη ΚΚΠΠΚΜ	13
Ηράκλειο	29	Στέγαση και Επανένταξη Δήμου Ηρακλείου	12
		Στέγαση και Επανένταξη Ένωση Καταναλωτών	17
N. Ιωνία	10	Στέγαση και Επανένταξη Δήμου N. Ιωνίας	10
Τρίκαλα	11	Στέγαση και Επανένταξη ΑΜΚΕ Συνειρμός	11

* Η δομή δεν αναφέρεται σε μία περίπτωση

Πίνακας 4.2. Οι Φορείς/Δομές σε κάθε Δήμο.

		Υποστηριζόμενο διαμέρισμα					
		Δωρεάν παραχώρηση		Ενοικιαζόμενο		Ιδιόκτητο	
		n	%	n	%	n	%
Δήμος	Αθήνα	20	27.4%	46	63.0%	7	9.6%
	Ηράκλειο	0	0.0%	23	79.3%	6	20.7%
	Θεσσαλονίκη	4	8.2%	44	89.8%	1	2.0%
	Ν. Ιωνία	0	0.0%	10	100.0%	0	0.0%
	Τρίκαλα	0	0.0%	9	81.8%	2	18.2%

Πίνακας 4.3. Χώροι διαμονής κατά Δήμο.

Η γλώσσα επικοινωνίας με τον ερωτώμενο ήταν στις περισσότερες περιπτώσεις η ελληνική (158 άτομα, 91.9%), με χρήση της αγγλικής γλώσσας σε 13 (7.6%) και της γερμανικής σε μία (0.6%). Το επίπεδο ομιλίας της ελληνικής γλώσσας ήταν «πολύ καλό» σε 147 περιπτώσεις (85.5%) και «αρκετά καλό» σε 16 (9.3%) αλλά η συνεννόηση δυσκολεύτηκε αρκετά ή πολύ σε 9 περιπτώσεις (5.2%).

Οι 87 δικαιούχοι (50.6%) ήταν άνδρες και οι 85 (49.4%) γυναίκες. Η μέση ηλικία ήταν 47.8 χρόνια (τυπική απόκλιση 12.6, εύρος από 21 έως 73). Η κατανομή της **ηλικίας** παρουσιάζεται στον Πίνακα 4.4 και **του μορφωτικού επιπέδου** στον Πίνακα 4.5.

Ηλικία (χρ.)	N	%
21-30	16	9.5
30-39	29	17.2
40-49	44	26.0
50-59	45	26.6
60-73	35	20.7

Πίνακας 4.4. Η κατανομή της ηλικίας των δικαιούχων των διαμερισμάτων. (Η πληροφορία λείπει σε 3 περιπτώσεις.)

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ΑΕΙ ή ΤΕΙ	12 (16.4)	9 (18.8)	0	23 (13.5)
Λύκειο, ΙΕΚ	26 (35.6)	11 (22.9)	8 (27.6)	49 (28.7)
Γυμνάσιο	20 (27.4)	19 (39.6)	11 (37.9)	56 (32.7)
Δημοτικό	14 (19.2)	5 (10.4)	7 (24.1)	35 (20.5)
Δεν τελείωσε Δημοτικό	1 (1.4)	4 (8.3)	3 (10.3)	8 (4.7)

Πίνακας 4.5. Το μορφωτικό επίπεδο των δικαιούχων.

Οι 133 δικαιούχοι (77.3%) απάντησαν ότι κατέχουν την ελληνική **υπηκοότητα**. Οι 4 (2.3%) ήταν από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι 35 (20.3%) από χώρες εκτός ΕΕ, κυρίως Αλβανία (10 άτομα, 5.8%) και διάφορες χώρες της υποσαχάριας Αφρικής (19 άτομα, 11.0%).

Ο Πίνακας 4.6 παρουσιάζει **την οικογενειακή κατάσταση** των δικαιούχων. Μόλις το 16% ήταν παντρεμένοι (ή με σύμφωνο συμβίωσης).

Οικογενειακή κατάσταση	n	%
Άγαμος/η	72	41.9
Έγγαμος/η	28	16.3
Σε διάσταση	24	14.0
Χήρος/η	6	3.5
Διαζευγμένος/η	42	24.4

Πίνακας 4.6. Η οικογενειακή κατάσταση των δικαιούχων των διαμερισμάτων.

Στα μισά περίπου διαμερίσματα, ο δικαιούχος έμεινε μόνος του. Στα άλλα μισά, υπήρχαν περισσότερα από ένα μέλη του νοικοκυριού. Πιο συγκεκριμένα, οι 90 δικαιούχοι (52.3%) ήταν μόνοι τους και οι 82 (47.7%) έμειναν με άλλους. Τα 34 νοικοκυριά (19.8%) είχαν από 2 μέλη, τα 25 (14.5%) από 3, και τα 23 (13.4%) είχαν 4 ή περισσότερα μέλη (μέχρι και 7). Συνολικά, τα μέλη των νοικοκυριών ήταν 342, με μέσο όρο 2.0 μέλη ανά νοικοκυριό.

Το 61% του συνολικού δείγματος ήταν **πρώτη φορά σε δομές φιλοξενίας** (Πίνακας 4.7), με μεγάλες διαφορές μεταξύ Δήμων. (Σε αυτόν τον πίνακα, καθώς και σε άλλους, δεν παρουσιάζονται ξεχωριστά τα στοιχεία για τα Τρίκαλα και τη Ν. Ιώνια, λόγω των χαμηλών αριθμών ατόμων εκεί, ωστόσο αυτοί οι Δήμοι περιλαμβάνονται στα σύνολα σε κάθε πίνακα.) Πάνω από το ένα τέταρτο του δείγματος ήταν σε ενοικιαζόμενο σπίτι πριν τη δομή φιλοξενίας. **Ωστόσο, η συχνότερη απάντηση όλων εδώ ήταν «αλλού» κι όχι μία από τις έτοιμες κατηγορίες του ερωτηματολογίου. Ανάμεσα στα 61 άτομα που έδωσαν αυτή την απάντηση, τα 20 (12.4% του συνόλου) ήταν σε ξενώνα αστέγων.**

Τα άτομα που είπαν πως δεν ήταν η πρώτη τους φορά σε δομές φιλοξενίας ρωτήθηκαν πόσες φορές και σε ποιο συνολικό διάστημα ήταν σε δομές, μέσα στα τελευταία τρία χρόνια. Αυτά τα στοιχεία ήταν ελλιπή και προς το παρόν δεν μπορούν να αξιοποιηθούν.

Οι συχνότεροι λόγοι που ο ερευνώμενος αναγκάστηκε να μείνει σε δομές φιλοξενίας (Πίνακας 4.8) ήταν τα οικονομικά προβλήματα (75.3%) και η ανεργία (64.5%), τα οποία συχνά συνυπήρχαν.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Μένει σε δομές φιλοξενίας για πρώτη φορά				
Ναι	30 (41.1)	30 (61.2)	23 (85.2)	104 (61.2)
Όχι	43 (58.9)	19 (38.8)	4 (14.8)	66 (38.8)
Που έμεινε πριν				
Σπίτι που νοίκιαζε	23 (31.5)	17 (34.7)	2 (11.1)	45 (28.0)
Σπίτι μελών της οικογένειας	1 (1.4)	4 (8.2)	7 (38.9)	15 (9.3)
Δικό του σπίτι	3 (4.1)	3 (6.1)	2 (11.1)	11 (6.8)
Σπίτι φίλων	6 (8.2)	5 (10.2)	1 (5.6)	17 (10.6)
Προνοιακή δομή	7 (9.6)	4 (8.2)	1 (5.6)	12 (7.5)
Άλλού	33 (45.2)	16 (32.7)	5 (27.8)	61 (37.9)

Πίνακας 4.7. Αν ο ερευνώμενος έμεινε για πρώτη φορά σε δομές φιλοξενίας, και που έμεινε πριν.

Λόγος	n	%
Οικονομικό πρόβλημα	125	75.3
Ανεργία	107	64.5
Λήξη παραμονής σε ίδρυμα υγείας/πρόνοιας/ξενώνα	40	24.1
Οικογενειακό πρόβλημα	25	15.1
Έξωση από ενοικιαζόμενη κατοικία	20	12.0
Κακές συνθήκες εκεί που ήμουν	18	10.8
Πρόβλημα υγείας	14	8.4
Αποφυλάκιση	5	3.0
Απώλεια ιδιόκτητης κατοικίας	1	0.6
Άλλος λόγος	11	6.6

Πίνακας 4.8. Για ποιους λόγους αναγκάστηκε να μείνει σε δομές φιλοξενίας αυτή τη φορά. (Επιτρέπονται οι πολλές απαντήσεις. Κατά συνέπεια, το άθροισμα των % ξεπερνάει το 100.)

Σχεδόν οι μισοί δικαιούχοι (47%) των διαμερισμάτων ήταν εργαζόμενοι (Πίνακας 4.9) και λίγο πάνω από τους μισούς (53%) είχαν κάποιο εισόδημα πέρα από τρέχουσα εργασία (Πίνακας 4.10). Στα 90 άτομα με τέτοιο εισόδημα, τα 76 (84.4%, ή 44.7% του συνολικού δείγματος) είπαν πως είχαν ένα επίδομα. Σε 56 περιπτώσεις, αυτό ήταν το ΚΕΑ, δηλαδή, 32.9% του συνόλου.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Εργαζόμενος/η	30 (41.1)	23 (46.9)	16 (55.2)	81 (47.1)
Άνεργος/η	29 (39.7)	25 (51.0)	12 (41.4)	72 (41.9)
Με μόνιμη αναπηρία	2 (2.7)	0	1 (3.4)	3 (1.7)

Συνταξιούχος	1 (1.4)	1 (2.0)	0	5 (2.9)
Άλλη περίπτωση	11 (15.1)	0	0	11 (6.4)

Πίνακας 4.9. Τωρινή εργασιακή κατάσταση.

	Αθήνα	Θεσσαλονίκη	Ηράκλειο	Σύνολο
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Έχει κάποιο εισόδημα εκτός από τρέχουσα εργασία				
Ναι	36 (50.0)	23 (46.9)	16 (57.1)	90 (52.9)
Όχι	36 (50.0)	26 (53.1)	12 (42.9)	80 (47.1)

Πίνακας 4.10. Ύπαρξη πηγή εισοδήματος εκτός από την εργασία.

Προβλήματα αναφορικά με τη μέθοδο και τα ερωτήματα που περιέχονται στα ερωτηματολόγια της καταγραφής των αστέγων και προτάσεις αντιμετώπισης τους

Εκτίμηση Ερωτηματολογίων από τους καταγραφείς και προτάσεις βελτίωσης

Η έκταση του ερωτηματολογίου και η χρονική διάρκεια συμπλήρωσης δεν δημιούργησε δυσκολίες σύμφωνα με αρκετούς καταγραφείς. Η συγκεκριμένη εκτίμηση αντανακλά την προθυμία των συμμετοχόντων και τη θετική ανταπόκριση που βρήκαν. Ορισμένοι καταγραφείς (π.χ. οι φοιτητές/τριες στο Ηράκλειο) εντόπισαν ως πρόβλημα την αδυναμία ανάπτυξης μιας (έστω προσωρινής, φευγαλέας) σχέσης ανάμεσα σε καταγραφείς και αστέγους. Η εντύπωση που αποκομίσαμε από τις παρατηρήσεις αρκετών καταγραφέων είναι πως η διάρκεια της συνέντευξης ήταν πολύ σύντομη και ότι τα άτομα με τα οποία ήρθαν σε επαφή δεν θα είχαν αντίρρηση (επιθυμούσαν;) να μιλήσουν περισσότερο. Ωστόσο κάτι τέτοιο συνάδει περισσότερο προς μία ποιοτική έρευνα και προσέγγιση των αστέγων παρά σε μία έρευνα ποσοτικού χαρακτήρα που επιδιώκει να μετρήσει με τη μέθοδο του count-to-the point τον αριθμό των αστέγων σε περιορισμένο χρονικό διάστημα. Επιπλέον προϋποθέτει πολύ καλά καταρτισμένους και εξοικειωμένους ερευνητές κάτι που δεν διασφαλίζεται όταν χρησιμοποιούνται εθελοντές-καταγραφείς.

Από δύο μέλη της επιστημονικής ομάδας υποστηρίχθηκε ότι ενδεχομένως το ερωτηματολόγιο στο δρόμο θα μπορούσε να έχει δυο μέρη με δυνατότητα συνέχειας/ επέκτασης στο δεύτερο, όπου είναι εφικτό. Ωστόσο το υψηλό ποσοστό μη αξιόπιστων απαντήσεων που κατέδειξε η στατιστική ανάλυση των δεδομένων συνηγορεί προς την άποψη για συντόμευση και απλοποίηση των ερωτηματολογίων και τη συμπληρωματική διενέργεια ποιοτικής έρευνας σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την καταγραφή.

Η άμεση ηλεκτρονική καταχώρηση των δεδομένων αποδείχθηκε αρκετά πρακτική και εφαρμόσιμη. Παρόλα αυτά, θα μπορούσε να βελτιωθεί η δυνατότητα επιστροφής και διόρθωσης προηγούμενων καταχωρήσεων. Θα ήταν καλό να δίνεται στους ερευνητές-καταγραφείς η δυνατότητα διόρθωσης των δεδομένων που κατέγραψαν εντός ενός σύντομου χρονικού διαστήματος 3-4 ημερών μετά την αρχική καταχώρηση τους στην ηλεκτρονική εφαρμογή.

Εκτίμηση των ερωτηματολογίων με κριτήριο τη δυνατότητα στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων και την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων

Όπως ήδη αναφέρθηκε η πιλοτική καταγραφή των αστέγων περιλάμβανε 4 συμπληρωματικές τεχνικές συγκέντρωσης πληροφοριών (παρατήρηση του αστέγου από τον ερευνητή-καταγραφέα με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, συνέντευξη του ερευνητή-καταγραφέα με τους αστέγους στο δρόμο με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, συνέντευξη του ερευνητή-καταγραφέα με τους αστέγους σε δομές υποστήριξης και συνέντευξη του ερευνητή-στελέχους κοινωνικής υπηρεσίας με τους αστέγους- δικαιούχους διαμονής σε υποστηριζόμενα διαμερίσματα).

Για να διασφαλιστεί η ομοιογένεια, η συγκρισιμότητα και η δυνατότητα ομογενοποίησης των δεδομένων και οι τέσσερις παραπάνω τεχνικές περιλάμβαναν ένα ελάχιστο αριθμό κοινών ερωτήσεων αλλά και αρκετές διαφορετικές μεταξύ τους. Επιπλέον, οι ερευνητές καταγραφείς ήταν κυρίως εθελοντές και φοιτητές με μικρή έως ανύπαρκτη εμπειρία στην κοινωνική έρευνα ενώ οι περισσότεροι δεν είχαν επαφή με τους αστέγους και τα προβλήματά τους πριν τη συγκεκριμένη έρευνα. Αυτές οι αδυναμίες επιδιώχθηκε να αντιμετωπιστούν με τη συγκρότηση μεικτών ομάδων που αποτελούνταν από έμπειρους επαγγελματίες και street-workers και άπειρους εθελοντές ή φοιτητές) και την κοινή επιμόρφωσή όλων στη διαδικασία που έπρεπε να ακολουθηθεί και το περιεχόμενο των

ερωτημάτων. Μία επιπλέον αδυναμία αναφορικά με την διασφάλιση της αξιοπιστίας των αντλούμενων πληροφοριών ήταν ο πιλοτικός χαρακτήρας της έρευνας που επέβαλε σε αρκετές περιπτώσεις να μην είναι διατυπωμένες εκ των προτέρων όλες οι δυνατές απαντήσεις στα ερωτήματα επιτρέποντας τη διατύπωση απρόβλεπτων ανοιχτών απαντήσεων με το μορφή του «άλλο, τι;». Επιδίωξη μας με αυτή την επιλογή ήταν η συμπλήρωση ή τροποποίηση των ερωτημάτων στη βάση των πληροφοριών που θα συγκεντρώνονταν από την έρευνα.

Τέλος, μετά από πολλές διαβουλεύσεις με τη ομάδα έργου και παρά την προτίμηση της επιστημονικής ομάδας προς σύντομα και λιτά ερωτηματολόγια επιλέχθηκε τελικά να υπάρχουν αρκετές ερωτήσεις «δοκιμαστικού χαρακτήρα» στα ερωτηματολόγια για τις συνεντεύξεις στο δρόμο, τα ερωτηματολόγια για τις συνεντεύξεις με τους αστέγους που υποστηρίζονται από τις δομές και τα ερωτηματολόγια που συμπληρώνονταν με τους δικαιούχους των υποστηριζόμενων διαμερισμάτων ώστε να ελεγχθεί η δυνατότητα διασφάλισης της αξιοπιστίας των απαντήσεων για την «τεκμηριωμένη» λήψη της τελικής απόφασης αναφορικά με την συμπερίληψή τους ή όχι στις μελλοντικές καταγραφές αστέγων.

Η ανάλυση των απαντήσεων που τελικά αποτυπώθηκαν στην ηλεκτρονική εφαρμογή της ΗΔΙΚΑ ΑΕ και δόθηκαν στην επιστημονική ομάδα για επεξεργασία ανέδειξε τα παρακάτω προβλήματα αναφορικά με τη δομή των ερωτηματολογίων και τη ίδια τη διαδικασία της έρευνας-καταγραφής:

1. Σε ορισμένες ερωτήσεις υπήρχε σημαντικό ή υψηλό ποσοστό μη συμπλήρωσης απαντήσεων και συνεπώς θα πρέπει είτε να απαλειφθούν είτε να αναδιατυπωθούν. Αυτές οι ερωτήσεις ήταν:
  - Η ερώτηση 1.3 που αφορά στο φύλο των αστέγων όπου σε σημαντικό ποσοστό σημειώθηκε η επιλογή δεν είμαι σίγουρος. Προτείνεται να υπάρχουν οι τρεις παρακάτω επιλογές απάντησης στη συγκεκριμένη ερώτηση: α. Άνδρας, β.Γυναίκα γ. Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ.
  - Στην ερώτηση 1.2. για την ημερομηνία γέννησης του ερωτώμενου συμπληρώθηκε κυρίως το έτος γέννησης και δεν συμπληρώθηκε αναλυτικά η ημερομηνία γέννησης σε πολύ υψηλό ποσοστό. Προτείνεται να απαλειφθεί από τις απαντήσεις η αναλυτική ημερομηνία γέννησης και να υπάρχει ως επιλογή απάντησης μόνο το έτος γέννησης. Επιπλέον προτείνεται να περιοριστεί σημαντικά το εύρος των

ενδεχόμενων απαντήσεων από το 1901-2018 που είναι τώρα στο εύρος από το 1940 και έπειτα.

-Στην ερώτηση 3.1. για την οικογενειακή κατάσταση σε πολύ λίγες περιπτώσεις συμπληρώθηκε ο αριθμός των παιδιών. Προτείνεται να απαλειφθεί η συγκεκριμένη υποερώτηση από το ερωτηματολόγιο και να παραμείνει μόνο η ερώτηση για την οικογενειακή κατάσταση.

- Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αναφορικά με τα προηγούμενα επεισόδια(2.1. και υπο-ερωτήματα) ήταν ελλιπείς ή αντιφατικές. Προτείνεται η έρευνα καταγραφής να περιορίζεται στα ερωτήματα αναφορικά με το τρέχον επεισόδιο αστεγίας μόνο. Επιπλέον στην απάντηση αναφορικά με τη διάρκεια της αστεγίας προτείνεται να προηγείται πρώτα η επιλογή έτη και μετά η επιλογή μήνες (αντί της αντίθετης σειράς που υπάρχει τώρα).

-Στην ερώτηση IV «Που θα μείνετε απόψε;» η συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων περιορίστηκε σε τρεις επιλογές. Προτείνεται να περιοριστεί ο αριθμός των ενδεχόμενων απαντήσεων σε αυτές: α. στο δρόμο(γέφυρα-πεζοδρόμιο-υπόστεγο) β. σε πάρκο-πλατεία(παγκάκι, πρόχειρο κίосκι-σκηνή, αυτοκίνητο-τροχόσπιτο) και γ. σε εγκαταλειμμένο κτίριο.

- Η επιλογή «Άλλο τι;» δεν ανέδειξε «νέες- απρόβλεπτες απαντήσεις». Αντίθετα εξαιτίας της απειρίας των καταγραφέντων σε πολλές περιπτώσεις καταγράφοντας απλά απαντήσεις που οι έμπειροι ερευνητές θα ταξινομούσαν στις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες (π.χ. δεν μπορώ να πληρώσω το ενοίκιο που περιλαμβάνεται στην απάντηση οικονομικοί λόγοι αστεγίας). Επειδή και οι μελλοντικές καταγραφές αστέγων θα στηρίζονται κυρίως σε εθελοντές και συνεπώς δε διασφαλίζεται ότι οι ερευνητές-καταγραφείς θα είναι έμπειροι, προτείνεται να απαλειφθεί από όλα τα ερωτήματα η επιλογή «Άλλο τι; και να προστεθεί σε όλες τις ενδεχόμενες απαντήσεις η επιλογή «Δεν ξέρω/Δεν απαντώ» για να ενισχυθούν οι δυνατότητες έγκυρης ανάλυσης των δεδομένων.

-Σε όλες τις ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών να προστεθεί ως δυνατότητα απάντησης «Τίποτα από τα παραπάνω».

-Στην ερώτηση V Θα περάσετε τη νύχτα μόνος ή μαζί με άλλους η επιλογή των απαντήσεων προτείνεται να περιοριστεί σε : «α. μόνος β. μαζί με άλλους» και να μην υπάρχουν συμπληρωματικές ερωτήσεις για το ποιοι είναι οι άλλοι καθώς οι απαντήσεις σε αυτές ήταν πολύ περιορισμένες και αντιφατικές και δεν επιτρέπουν περαιτέρω ανάλυση τους.

2. Στο ερωτηματολόγιο των δομών, οι ερωτήσεις για τη χρήση ουσιών και ναρκωτικών συγκέντρωσαν μεγάλο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων(μη χρήσης) σε αντίθεση με τη Φόρμα Παρατήρησης όπου οι ερευνητές κατέγραψαν μεγάλο ποσοστό χρήσης ως εκτίμησή τους. Επειδή οι συγκεκριμένες ερωτήσεις ενέχουν υψηλό βαθμό μεροληψίας και δεν προσφέρουν αξιοποιήσιμες πληροφορίες προτείνεται να απαλειφθούν. Στο βαθμό που θεωρείται απαραίτητο από την ομάδα έργου να συλλέγονται πληροφορίες αυτού του είδους προτείνεται αυτού του είδους οι ερωτήσεις να αναφέρονται, με διακριτό τρόπο στο τέλος του ερωτηματολογίου(και) στην περίοδο αμέσως πριν την εισαγωγή του ερωτώμενου στη συγκεκριμένη δομή.

3. Στο ερωτηματολόγιο των δομών στην ερώτηση για όσους λένε ότι εργάζονται οι δυνατές απαντήσεις να είναι: «α. ΟΧΙ , β. ΝΑΙ σπάνια, γ. ΝΑΙ ορισμένες φορές και δ. ΝΑΙ πάντα».

4. Στη Φόρμα Παρατήρησης εμφάνισε αρκετά προβλήματα η ερώτηση για το αν ο άστεγος μένει μόνος ή μαζί με άλλους. Για να αποφευχθούν οι ασάφειες που δημιουργούνται αναφορικά με τον αριθμό των παρατηρούμενων αστέγων στο δρόμο προτείνεται να διατυπωθεί ως εξής: «Ο παρατηρούμενος (ή ερευνώμενος) άστεγος είναι μόνος ή μαζί με άλλους; «α. μόνος β. μαζί με άλλους» χωρίς να ζητείται ο αριθμός. Επιπλέον θα πρέπει να τονίζεται με έμφαση στους καταγραφείς ότι πρέπει να τηρείται πάντα η οδηγία της συμπλήρωσης της ΦΠ για κάθε άστεγο που βρίσκουν οι ερευνητές καταγραφείς στο δρόμο ανεξάρτητα από τον αριθμό αυτών που βρίσκονται στον ίδιο χώρο.

5. Στα ερωτηματολόγια για τα υποστηριζόμενα διαμερίσματα οι απαντήσεις για τα μέλη του νοικοκυριού δεν είναι αξιοποιήσιμες. Το σημαντικότερο πρόβλημα είναι το ότι καταγράφονται πολλαπλές απαντήσεις για ερωτήσεις (π.χ. εργασιακή κατάσταση) που απευθύνονται σε κάθε μέλος, κάτω από «Μ1», «Μ2» κ.λπ. για το πρώτο μέλος, το δεύτερο, κ.ο.κ. Δεν εξασφαλίζεται όμως ότι το «Μ3» είναι το ίδιο άτομο κάθε φορά – μπορεί να έχει αλλάξει σειρά. Τέτοια αναντιστοιχία είναι πολύ πιθανή όταν ορισμένες ερωτήσεις ισχύουν μόνο για τα ενήλικα μέλη του νοικοκυριού αλλά άλλες για όλα τα μέλη.

Προτείνεται να συμπληρώνεται χωριστό ερωτηματολόγιο για κάθε άτομο που μένει στο ίδιο διαμέρισμα.

6. Με τις προτεινόμενες αλλαγές θεωρούμε ότι τα ερωτηματολόγια θα γίνουν περισσότερο εύχρηστα και θα ενισχυθεί η αξιοπιστία και η χρησιμότητα των απαντήσεων στη χάραξη πολιτικής για την υποστήριξη των αστέγων. Η εναλλακτική επιλογή θα ήταν η διενέργεια της καταγραφής από ειδικά εκπαιδευμένους-πιστοποιημένους και αμειβόμενους καταγραφείς. Επειδή αρκετοί καταγραφείς ανέφεραν ότι πολλοί άστεγοι είχαν διάθεση να μιλήσουν και ίσως να παράσχουν περισσότερες πληροφορίες (κάτι που δεν είναι εφικτό στο πλαίσιο της ποσοτικής έρευνας-καταγραφής) και τα στελέχη των κοινωνικών υπηρεσιών επιθυμούν να έχουν στοιχεία ποιοτικού χαρακτήρα που θα διευκολύνουν το καθημερινό τους έργο, ανάγκη που δεν μπορεί να καλυφθεί από την ποσοτική κοινωνική έρευνα αυτού του τύπου (δηλαδή με εθελοντές καταγραφείς και περιορισμένη χρηματοδότηση) προτείνεται να διεξάγεται σε σύντομο σχετικά διάστημα μετά την έρευνα καταγραφής συμπληρωματική ποιοτική έρευνα διαφώτισης κρίσιμων διαστάσεων που θα υποστηρίξουν το έργο των κοινωνικών υπηρεσιών).

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο άστεγος: Η κατασκευή ενός δείκτη δυσκολιών

Το εκτεταμένο ερωτηματολόγιο για καταγραφή των αστέγων στις δομές περιείχε, μεταξύ άλλων, μία σειρά 7 ερωτήσεων σχετικά με δυσκολίες που ενδεχομένως αντιμετωπίζει ο άστεγος στην καθημερινή του ζωή. Για παράδειγμα, η πρώτη ήταν η δυσκολία στο να βρει χώρο ξεκούρασης/ανάπαυσης κατά τη διάρκεια της ημέρας. (Ολόκληρη η λίστα παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.) Ο ερωτώμενος απάντησε σε κάθε ερώτηση επιλέγοντας από τις τέσσερις κατηγορίες «Ποτέ», «Μερικές φορές», «Συχνά» και «Καθημερινά». Οι συχνότητες αυτών των τεσσάρων απαντήσεων για κάθε περιοχή της δυσκολίας βρίσκονται στον Πίνακα 1.

	Ποτέ n (%)	Μερικές φορές n (%)	Συχνά n (%)	Καθημερινά n (%)
(1) Χώρο ξεκούρασης/ανάπαυσης κατά τη διάρκεια της ημέρας	218 (45.2)	130 (27.0)	55 (11.4)	79 (16.4)
(2) Αποθήκευση/κάπου να αφήσει τα πράγματά του	192 (39.8)	131 (27.2)	53 (11.0)	106 (22.0)
(3) Ντους/πλύσιμο/προϊόντα υγιεινής	283 (58.7)	113 (23.4)	46 (9.5)	40 (8.3)
(4) Σίτιση/νερό	265 (55.0)	114 (23.7)	50 (10.4)	53 (11.0)
(5) Να προμηθευτεί φάρμακα	258 (53.5)	156 (32.4)	55 (10.6)	17 (3.5)

(6) Πρώτες βοήθειες/Νοσοκομείο	282 (58.5)	148 (30.7)	41 (8.5)	11 (2.3)
(7) Προστασία της προσωπικής του ασφάλειας ή των παιδιών του	238 (49.4)	143 (29.7)	57 (11.8)	44 (9.1)

Πίνακας 1. Συχνότητα αντιμετώπισης δυσκολιών στη ζωή του άστεγου.

Μία συνηθισμένη τακτική στις κοινωνικές επιστήμες, η οποία επιτρέπει μία πιο σύνθετη ανάλυση δεδομένων αυτής της μορφής, αποτελείται από την αντικατάσταση των τεσσάρων κατηγοριών με αριθμούς – έστω 0, 1, 2 και 3 από «ποτέ» έως «καθημερινά» - και στη συνέχεια η ανάλυση τους με μεθόδους που απαιτούν ποσοτικά δεδομένα. Πρώτα, ο Πίνακας 2 δείχνει τις μέσες τιμές για τις επτά δυσκολίες σε αυτή την κλίμακα από 0 έως 3.

	Μέση τιμή (τυπική απόκλιση)
(1) Χώρο ξεκούρασης/ανάπαυσης κατά τη διάρκεια της ημέρας	0.99 (1.11)
(2) Αποθήκευση/κάπου να αφήσει τα πράγματά του	1.15 (1.17)
(3) Ντους/πλύσιμο/προϊόντα υγιεινής	0.67 (0.95)
(4) Σίτιση/νερό	0.77 (1.02)
(5) Να προμηθευτεί φάρμακα	0.64 (0.81)
(6) Πρώτες βοήθειες/Νοσοκομείο	0.55 (0.75)
(7) Προστασία της προσωπικής του ασφάλειας ή των παιδιών του	0.81 (0.97)

Πίνακας 2. Μέσες τιμές για τη συχνότητα των δυσκολιών σε κλίμακα 0-3.

Με αυτό τον τρόπο, φαίνεται πιο ξεκάθαρα ότι το δεύτερο στοιχείο – η αποθήκευση – παρουσιάζεται πιο συχνά από τα άλλα, και η πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη λιγότερα συχνά. Στατιστικοί έλεγχοι (έλεγχος t για ζευγαρωτές παρατηρήσεις) επιβεβαιώνουν τη στατιστική σημαντικότητα όλων των διαφορών μεταξύ αυτών των μέσων τιμών, εκτός από τις διαφορές (4) - (7) καθώς και (3) - (5).

Αν και οι επτά δυσκολίες παρουσιάζονται με διαφορετικές συχνότητες, υπάρχουν θετικές συσχετίσεις μεταξύ κάθε ζευγαριού δυσκολιών. Για παράδειγμα, δυσκολίες με (4) σίτιση/νερό και με (1) εξεύρεση χώρου αποθήκευσης έχουν συσχέτιση 0.45 (συντελεστής του Pearson). Η ερμηνεία είναι ότι ο άστεγος που έχει δυσκολία στη μία περιοχή έχει κάποια τάση να έχει δυσκολία και στην άλλη. Όλες οι συσχετίσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(2)	0.30					
(3)	0.49	0.28				
(4)	0.45	0.19	0.69			
(5)	0.36	0.21	0.50	0.51		
(6)	0.37	0.19	0.42	0.48	0.68	
(7)	0.40	0.24	0.26	0.31	0.43	0.49

Πίνακας 3. Οι συσχετίσεις μεταξύ των δυσκολιών ανά δύο. (Συντελεστής συσχέτισης του Pearson.)

Το γεγονός ότι τα στοιχεία σχετίζονται θετικά μεταξύ τους ενθαρρύνει την υιοθέτηση μίας γνωστής μεθόδου μέτρησης φαινομένων στις κοινωνικές επιστήμες, δηλαδή, την κατασκευή μίας κλίμακας μέτρησης δυσκολιών στη ζωή. Αυτή η κλίμακα αποτελείται απλώς από τη μέση των απαντήσεων ενός άστεγου στις επτά ερωτήσεις. Για να είναι χρήσιμη ως δείκτης δυσκολιών, πρέπει να αποδειχθεί την αξιοπιστία και την εγκυρότητά της. Η αξιοπιστία επιβεβαιώνεται από την τιμή 0.82 του συντελεστή εσωτερικής συνοχής του Cronbach. Η εγκυρότητα υποστηρίζεται από τη σχέση της κλίμακας με διάφορα κριτήρια (Πίνακας 4). Παρατηρείται ότι, στο μέσο όρο, έχουν χαμηλότερη βαθμολογία στην κλίμακα (άρα λιγότερες δυσκολίες) όσοι είναι μεγαλύτερη σε ηλικία, δεν είναι στις δομές για πρώτη φορά (και άρα έχουν εμπειρία της αστεγίας), έχουν εισόδημα (από εργασία, σύνταξη ή αλλού) και είναι πιο μορφωμένοι. Περισσότερες δυσκολίες αναφέρονται όσοι είναι χρήστες ναρκωτικών, έχουν χρόνια πρόβλημα υγείας και δεν έχουν ασφάλιση. Αυτές οι διαφορές βρίσκονται προς την αναμενόμενη κατεύθυνση και κατά συνέπεια αποτελούν ενδείξεις της εγκυρότητας της βαθμολογίας στην κλίμακα ως μέτρο των γενικών δυσκολιών στη ζωή του άστεγου.

		n	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
	Σύνολο	491	0.80	0.66
Φύλο	Άνδρας	379	0.81	0.67
	Γυναίκα	86	0.80	0.68
Ηλικία	19-29	24	0.74	0.43
	30-39	56	1.05	0.78
	40-49	99	0.82	0.69
	50-59	119	0.80	0.65
	60-69	97	0.58	0.53
	70+	42	0.62	0.60
Μένει στις δομές για πρώτη φορά	Ναι	241	0.72	0.63
	Όχι	207	0.93	0.71
Χρήση ναρκωτικών ουσιών	Ναι	60	1.07	0.72
	Όχι	418	0.76	0.65
Έχει χρόνια πρόβλημα υγείας ή πάθηση	Ναι	145	0.98	0.73
	Όχι	338	0.72	0.62
Έχει ασφάλιση για υγειονομική περίθαλψη	Ναι	198	0.68	0.56
	Όχι	268	0.87	0.72
Έχει κάποιο εισόδημα πέρα από εργασία	Ναι	128	0.89	0.59
	Όχι	350	0.77	0.69
Εργασιακή κατάσταση	Εργαζόμενος	33	0.45	0.42
	Άνεργος	406	0.85	0.68
	Μόνιμη αναπηρία	9	1.37	0.67
	Συνταξιούχος	33	0.51	0.52
Μορφωτικό επίπεδο	ΑΕΙ/ΤΕΙ	62	0.69	0.72
	Λύκειο/ΙΕΚ	117	0.79	0.64
	Γυμνάσιο	128	0.83	0.71
	Δημοτικό	133	0.86	0.64
	Δεν τελείωσε Δημ.	43	0.83	0.57
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος	230	0.87	0.68
	Έγγαμος	51	0.89	0.68
	Διαζευγμένος,	185	0.73	0.67
	χήρος, σε διάσταση			

Πίνακας 4. Μέση τιμή στην κλίμακα δυσκολιών σε σχέση με κοινωνικοδημογραφικές μεταβλητές.

Στον Πίνακα 5 παρουσιάζονται οι μέσες τιμές στην κλίμακα σε κάθε Δήμο της μελέτης, με ένδειξη λιγότερων δυσκολιών στην Αθήνα σε σύγκριση με άλλες πόλεις εκτός από τα Ιωάννινα.

	N	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Αθήνα	212	0.60	0.64
Θεσσαλονίκη	124	1.03	0.61
Πειραιάς	117	0.86	0.46
Ηράκλειο	20	1.29	1.28
Ιωάννινα	9	0.27	0.27
Τρίκαλα	5	1.03	0.27
Ν. Ιώνια	4	1.57	0.65

Πίνακας 5. Μέση τιμή στην κλίμακα δυσκολιών στους Δήμους της μελέτης.

Για την απόκτηση μίας γενικής εικόνας των σημαντικότερων παραγόντων που σχετίζονται με την παρουσία δυσκολιών στη ζωή του άστεγου, πραγματοποιήθηκε μία ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή τη βαθμολογία στην κλίμακα δυσκολιών και προβλέπουσες μεταβλητές το Δήμο και τις κοινωνικοδημογραφικές μεταβλητές του Πίνακα 4. Ο δείκτης προσδιορισμού R^2 πήρε την τιμή 0.36, δηλαδή, προβλέπεται το 36% της διακύμανσης στις τιμές της κλίμακας δυσκολιών, μία αρκετά υψηλή τιμή για κοινωνικές έρευνες.

Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν συνολικά ότι αυτός ο απλός δείκτης, η βαθμολογία στην κλίμακα δυσκολιών κατασκευασμένη από τα επτά στοιχεία που αναφέρθηκαν στην αρχή, μπορεί να είναι χρήσιμη ως συνοπτικό μετρό προβλημάτων που επιβαρύνουν τη ζωή του άστεγου.

Επιπρόσθετα, στη μελέτη της αστεγίας, είναι σημαντικό να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ ομάδων άστεγων ως προς κοινωνικοδημογραφικές και άλλες μεταβλητές, έτσι ώστε να γνωρίσουμε τους παράγοντες που σχετίζονται στατιστικά (ίσως ακόμα και αιτιακά) με κάθε κατάσταση. Μία βασική στατιστική μεθοδολογία σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η λογιστική παλινδρόμηση (logistic regression) στην οποία ένα σύνολο εξηγηματικών μεταβλητών χρησιμοποιείται για την πρόβλεψη της πιθανότητας του ατόμου να ανήκει στη μία ομάδα και όχι στην άλλη. (Η πιθανότητα δεν προβλέπεται άμεσα αλλά μέσω του μετασχηματισμού logit.)

Στην πρώτη ενδεικτική εφαρμογή της μεθόδου, παίρνουμε στοιχεία από τη Φόρμα Καταγραφής Αστέγων στις Δομές, η οποία αποτελεί μία πολύ πιο πλούσια πηγή πληροφοριών από τις άλλες πηγές της μελέτης. Πραγματοποιούνται τέσσερις ξεχωριστές αναλύσεις, μία για το καθένα από τέσσερα δυσάρεστα γεγονότα που μπορεί να συμβεί σε έναν άστεγο. Αυτά είναι: η κλοπή ή ληστεία, επίθεση ή σωματική βία, σεξουαλική παρενόχληση ή κακοποίηση, και εκβιασμό. Παρακάτω εξετάζονται οι πιθανότητες να συμβεί το καθένα από αυτά τα γεγονότα σε συνάρτηση με το Δήμο, το φύλο, την ηλικία, τη μόρφωση, την οικογενειακή κατάσταση, αν ο ερευνώμενος μένει για πρώτη φορά στις δομές, την εργασιακή του κατάσταση, αν είναι χρήστης ναρκωτικών, και αν έχει αναπηρία ή χρόνιο πρόβλημα υγείας. Επειδή η λογιστική παλινδρόμηση συχνά αντιμετωπίζει τεχνικά προβλήματα όταν οι συχνότητες είναι χαμηλές, οι αναλύσεις περιορίστηκαν σε άτομα στους τρεις Δήμους με μεγάλα δείγματα, δηλαδή, την Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη.

Στην ανάλυση για την **κλοπή ή ληστεία**, οι στατιστικά σημαντικοί παράγοντες (στο επίπεδο $P < 0.001$) ήταν ο Δήμος και αν ο άστεγος ήταν χρήστης ναρκωτικών ουσιών. Σε σύγκριση με μη χρήστη, ένας χρήστης είχε oddsratio (OR, σε συνηθισμένη άλλο όχι πολύ σωστή μετάφραση το λόγο των σχετικών πιθανοτήτων) 5.52 φορές μεγαλύτερη, με 95% διάστημα εμπιστοσύνης από 2.22 έως 13.7. Η ερμηνεία είναι ότι ο κίνδυνος να έχει πέσει θύμα κλοπής είναι 5.5 φορές μεγαλύτερος για το χρήστη σε σύγκριση με το μη χρήστη, όπου «κίνδυνος» μετριέται όχι ως την πιθανότητα να γίνει το γεγονός αλλά ως το λόγο της πιθανότητας να γίνει προς την πιθανότητα να μη γίνει (δηλαδή, το odds – ο λόγος των συμπληρωματικών πιθανοτήτων). Όσον αφορά τους Δήμους, έχοντας ως Δήμο αναφοράς τον Πειραιά στον οποίο εμφανίζονται οι υψηλότερες τιμές στις μεταβλητές των δυσάρεστων γεγονότων διαπιστώνουμε ότι το OR για την Αθήνα είναι 0.12 (95% διάστημα εμπιστοσύνης 0.05 – 0.26) και για τη Θεσσαλονίκη 0.20 (0.09 – 0.43). Ο κίνδυνος να πέσει θύμα κλοπής ο άστεγος της Αθήνα είναι 12%, και στη Θεσσαλονίκη 20%, του κινδύνου στον Πειραιά.

Ο Δήμος ήταν ο μόνος στατιστικά σημαντικός παράγοντας στην ανάλυση της **σωματικής βίας**. Πάλι με αναφορά στον Πειραιά, το OR για την Αθήνα ήταν 0.29 (0.14 – 0.62) και για τη Θεσσαλονίκη 0.25 (0.12 – 0.54). Δηλαδή, ο κίνδυνος ήταν περίπου ένα τέταρτο σε αυτούς τους Δήμους σε σύγκριση με τον Πειραιά.

Σε αντίθεση με τις άλλες αναλύσεις, ο Δήμος δεν ήταν σημαντικός παράγοντας στην ανάλυση της **σεξουαλικής παρενόχλησης/κακοποίησης**. Μόνο το φύλο ήταν στατιστικά σημαντικό, με OR 6.62 (1.77 – 24.5) για τις γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες. Δηλαδή, ο κίνδυνος ήταν πάρα πολύ αυξημένος για τις γυναίκες, όπως θα περίμενε κανείς.

Τέλος, η ανάλυση για το **εκβιασμό** έδειξε πάλι το Δήμο ως σημαντικός παράγοντας και τίποτα άλλο. Πάντα με Δήμο αναφοράς τον Πειραιά, το OR για την Αθήνα ήταν 0.30 (0.09 – 1.05) και για τη Θεσσαλονίκη 0.11 (0.03 – 0.47).

Συνολικά, αυτές οι τέσσερις αναλύσεις δείχνουν πολύ σημαντικό ρόλο της τοποθεσίας στην πρόβλεψη των γεγονότων που μελετήθηκαν, και μία γενική απουσία άλλων παραγόντων. Με την προφανή εξαίρεση του φύλου σε σχέση με τη σεξουαλική παρενόχληση, και της χρήσης ναρκωτικών σε σχέση με τις κλοπές, δε ανιχνεύθηκαν παράγοντες που δείχνουν ποιος άστεγος είναι σε αυξημένο κίνδυνο.

Στη δεύτερη εφαρμογή, γίνεται σύγκριση μεταξύ των αστέγων που καταγράφηκαν στον δρόμο και αυτών που βρέθηκαν στις δομές. Επειδή το ερωτηματολόγιο στο δρόμο ήταν σύντομο, δεν υπάρχουν πολλές διαθέσιμες μεταβλητές για αυτή την ανάλυση. Χρησιμοποιήθηκαν το φύλο, την ηλικία, την υπηκοότητα και αν ήταν άστεγος για πρώτη φορά, καθώς και το Δήμο. Το φύλο και να είναι άστεγος πρώτη φορά ήταν μη σημαντικοί παράγοντες. Ο σημαντικοί παράγοντες, και τα OR για να είναι στις δομές και όχι στο δρόμο, παρουσιάζονται στον πίνακα.

Παράγοντας	Κατηγορία	OR (95% δ.ε.)*
Δήμος ($P < 0.001$)	Αθήνα	0.44 (0.21 – 0.93)

	Θεσσαλονίκη	2.31 (0.91 – 5.89)
	Πειραιά	1**
Υπηκοότητα (P = 0.008)	Ελληνική	0.89 (0.45 – 1.80)
	Χώρα της ΕΕ	0.22 (0.08 – 0.62)
	Χώρα εκτός ΕΕ	1**
Ηλικία (P < 0.001)	< 25	0.04 (0.01 – 0.17)
	25-29	0.11 (0.03 – 0.41)
	30-39	0.16 (0.06 – 0.42)
	40-49	0.19 (0.08 – 0.45)
	50-59	0.57 (0.22 – 1.48)
	60+	1**

* Oddsratio και διάστημα εμπιστοσύνης

** Κατηγορία αναφοράς

Αυτά τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις άλλες μεταβλητές που περιλαμβάνονται στην ανάλυση, τα άτομα από χώρες της Ε.Ε. που εντοπίστηκαν στη μελέτη ήταν στους δρόμους σε μεγαλύτερο ποσοστό σε σύγκριση με τους άλλους άστεγους. Επίσης, η αναλογία μεταξύ δρόμου και δομών ήταν χαμηλότερη στην Αθήνα από τις άλλες δύο πόλεις. Τέλος, η πιθανότητα να είναι στο δρόμο παρά στις δομές μειώνεται με την ηλικία, σταθερά αρχικά αλλά γρήγορα από 50 ετών.

Αν και εν μέρει, αυτά τα αποτελέσματα είναι γνωστά από απλές συγκρίσεις μεταξύ των δύο δειγμάτων, χωρίς να πραγματοποιηθεί η ανάλυση παλινδρόμησης, το πλεονέκτημα αυτής της πολυδιάστατης ανάλυσης είναι ότι λαμβάνονται υπόψη η ταυτόχρονη επίδραση διάφορων παραγόντων που πιθανόν συσχετίζονται και συν-επιδρούν. Κατά συνέπεια, ενδέχεται να εμφανιστούν σημαντικοί παράγοντες που δεν ανιχνεύθηκαν σε πιο απλές συγκρίσεις. **Στην περίπτωση της δικής μας ανάλυσης προέκυψε ότι αυτός ο παράγοντας είναι ο Δήμος.**

Προτεινόμενοι Δείκτες για το σύνολο της χώρας και ανά δήμο

Με βάση τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από όλες τις διερευνήσεις και τεχνικές της πιλοτικής καταγραφής και λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις που είναι αξιοποιήσιμες από τη στατιστική ανάλυση και ταυτόχρονα χρήσιμες για τη χάραξη πολιτικής για τους αστέγους χωρίς να προκαλείται υπερβολικά μεγάλος και μη αξιοποιήσιμος φόρτος εργασίας στις κοινωνικές υπηρεσίες και τις δομές υποστήριξης των αστέγων προτείνονται οι παρακάτω δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης οι οποίοι για τους μικρούς δήμους όπου ο αριθμός των αστέγων είναι κάτω των 50 ατόμων προτείνεται αυτοί να είναι αριθμητικοί. Για τους δήμους με μεγαλύτερο αριθμό αστέγων και για το σύνολο της χώρας προτείνουμε οι παρακάτω δείκτες να εκφράζονται τόσο αριθμητικά όσο και ως αναλογίες (% ή επί τοις χιλίοις ανάλογα με την τιμή που εμφανίζεται σε κάθε μεταβλητή):

- Αριθμός αστέγων στο δρόμο και σε δομές φιλοξενίας (ξενώνες, υπνωτήρια, υποστηριζόμενα διαμερίσματα)
- Αναλογία αστέγων που υποστηρίζονται από δομές και υπηρεσίες στο σύνολο των αστέγων (στο δρόμο και σε δομές φιλοξενίας)
- Αριθμός(και %) αστέγων ανά φύλο.
- Ηλικία αστέγων στο δρόμο και σε δομές φιλοξενίας (μέχρι και 17 ετών, 18-44, 45-59, 60 και άνω)
- Υπηκοότητα αστέγων (Ελληνική, Χωρών ΕΕ, εκτός ΕΕ)(στο σύνολο της χώρας, ανά δήμο και ανά τρόπο καταγραφής)
- Ποσοστό αστέγων που είναι μόνοι και μαζί με άλλους)(στο σύνολο της χώρας, ανά δήμο και ανά τρόπο καταγραφής)
- Εκτίμηση ποσοστού αστέγων στο δρόμο που είναι χρήστες ουσιών(στο σύνολο της χώρας και ανά δήμο(αριθμός))

- Οικογενειακή κατάσταση αστέγων που παραχώρησαν συνέντευξη (στο σύνολο της χώρας και ανά δήμο)
- Εκτίμηση κατάστασης υγείας αστέγων (από τους ίδιους για αστέγους σε δομές φιλοξενίας και διαμερίσματα και από τους ερευνητές καταγραφείς για το δρόμο)- Στο σύνολο της χώρας και ανά Δήμο

- Ποσοστό (Αριθμός ανά Δήμο) αστέγων στις δομές με προβλήματα αναπηρίας
- Ποσοστό(Αριθμός ανά Δήμο) αστέγων στις δομές με χρόνια προβλήματα υγείας
- Ποσοστό αστέγων(Αριθμός ανά Δήμο) που δηλώνουν ότι κάνουν χρήση κοινωνικών-προνοιακών υπηρεσιών
- Ποσοστό αστέγων(Αριθμός ανά Δήμο) που δηλώνουν ότι έχουν εισόδημα
- Εργασιακή κατάσταση αστέγων που υποστηρίζονται από δομές στο σύνολο της χώρας και ανά δήμο
- Ποσοστό αστέγων(Αριθμός ανά Δήμο) που δηλώνουν ότι λαμβάνουν ένα ή περισσότερα επιδόματα
- Κατοικία αστέγων πριν το τρέχον επεισόδιο αστεγίας
- Λόγοι που οδήγησαν στην αστεγία σύμφωνα με τους ίδιους τους αστέγους
- Διάρκεια αστεγίας όσων παραχώρησαν συνέντευξη στο δρόμο και τις δομές στο σύνολο της χώρας και ανά δήμο.
- Εκτίμηση έντασης δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι άστεγοι ανά Δήμο
- Ποσοστό αστέγων που ήρθαν αντιμέτωποι με δυσάρεστα συμβάντα ανά Δήμο, φύλο και ηλικία.

Παρακάτω παρουσιάζονται ενδεικτικά ορισμένοι από τους παραπάνω δείκτες όπως αυτοί προέκυψαν από την πιλοτική καταγραφή αστέγων και δεν περιλαμβάνονται σε αυτούς που αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια του παρόντος κειμένου:

Αριθμός αστέγων κατά φύλο

	Άνδρες		Γυναίκα	
	n	%	n	%
Συνεντεύξεις στο δρόμο	159	86.9	24	13.1
Παρατήρηση στο δρόμο	309	84.4	57	15.6
Σύνολο στο δρόμο	468	85.2	81	14.8
Στις δομές	383	81.7	86	18.3
Δικαιούχοι διαμερισμάτων	87	50.6	85	49.4
Σύνολο	938	78.8	252	21.2
Άλλα άτομα στα διαμερίσματα	89	54.6	74	45.4
Σύνολο	1027	75.9	326	24.1

Ηλικιακή κατανομή των αστέγων

	< 18		18-44		45-64		65+	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Συνεντεύξεις στο δρόμο	1	0.8	75	58.6	44	34.4	8	6.3
Παρατήρηση στο δρόμο	0	0.0	143	65.9	61	28.1	13	6.0
Σύνολο στο δρόμο	1	0.3	218	63.2	105	30.4	21	6.1
Στις δομές	0	0.0	136	31.0	213	48.5	90	20.5
Δικαιούχοι διαμερισμάτων	0	0.0	65	38.5	88	52.1	16	9.5
Σύνολο	1	0.1	419	44.0	406	42.6	127	13.3
Άλλα άτομα στα διαμερίσματα	98	60.5	57	35.2	5	3.1	2	1.2
Σύνολο	99	8.9	476	42.7	411	36.9	129	11.6

Οι κατηγορίες επιβάλλονται από το ερωτηματολόγιο παρατήρησης, όπου η κατεγεγραμμένη ηλικία είναι κατά την εκτίμηση του ερευνητή

Αριθμός αστέγων κατά υπηκοότητα

	Ελληνική		Χώρα της ΕΕ		Εκτός ΕΕ	
	n	%	N	%	n	%
Συνεντεύξεις στο δρόμο	133	56.4	35	14.8	58	24.6
Παρατήρηση στο δρόμο						
Σύνολο στο δρόμο	133	56.4	35	14.8	58	24.6
Στις δομές	343	74.7	31	6.8	85	18.5
Δικαιούχοι διαμερισμάτων	133	77.3	4	2.3	35	20.3
Σύνολο	609	71.1	70	8.2	178	20.8
Άλλα άτομα στα διαμερίσματα	112	68.7	2	1.2	49	30.1
Σύνολο	721	70.7	72	7.1	227	22.3

Εξαιρούνται τα στοιχεία από παρατήρηση στο δρόμο, όπου η αντίστοιχη πληροφορία είναι η καταγωγή κατά την εκτίμηση του καταγραφέα και η οποία, προφανώς, σε πολλές περιπτώσεις βασίζεται μόνο στην εξωτερική εμφάνιση. Με την παρατήρηση, 121 (42.6%) άτομα καταγράφηκαν ως ημεδαποί και 163 (57.4%) ως αλλοδαποί.

Χρήση ουσιών

Υπήρχαν δύο πηγές πληροφόρησης σχετικά με τη χρήση ή πιθανή χρήση ουσιών. Πρώτα, στις δομές ο ερευνώμενος ρωτήθηκε αν κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών. Δεύτερον, στη Φόρμα Παρατήρησης καταγράφεται η χρήση ουσιών ως μέρος της εκτίμησης της κατάσταση υγείας του ερευνώμενου από τον ερευνητή. Είναι προφανές ότι αυτές οι πληροφορίες δεν είναι συγκρίσιμες. Ωστόσο, παρουσιάζονται εδώ μαζί προς διευκόλυνση του αναγνώστη.

	Χρήση ουσιών (απάντηση του ερευνώμενου)		Πιθανή χρήση ουσιών (παρατήρηση)	
	n	%	n	%
Αθήνα	33/211	15.6	98/227	43.2
Θεσσαλονίκη	17/121	14.0	13/79	16.5
Πειραιάς	2/109	1.8	2/28	7.7
Ηράκλειο	4/21	19.0	2/9	22.2
Ιωάννινα	0/9	0.0	2/8	25.0
Τρίκαλα	3/5	60.0		
Νέα Ιωνία	1/4	25.0	0/1	0.0
Σύνολο	60/420	14.3	117/350	33.4

Οικογενειακή κατάσταση

	Έγγαμος/ συμβίωση		Διαζευγμένος		Σε διάσταση		Χήρος		Άγαμος	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Αθήνα	45	15.8	80	28.2	25	8.8	15	5.3	119	41.9
Θεσσαλονίκη	15	8.8	33	19.3	30	17.5	5	2.9	88	51.5
Πειραιάς	14	14.6	14	14.6	11	11.5	2	2.1	55	57.3
Ηράκλειο	3	6.0	16	32.0	4	8.0	1	2.0	26	52.0
Ιωάννινα	0	0.0	2	22.2	4	44.4	1	11.1	2	22.2
Τρίκαλα	2	12.5	7	43.8	1	6.3	0	0.0	6	37.5
Νέα Ιωνία	0	0.0	5	35.7	1	7.1	2	14.3	6	42.9
Σύνολο	79	12.3	157	24.5	76	11.9	26	4.1	302	47.2

Οι πληροφορίες αυτές είναι από τις δομές και τα διαμερίσματα (μόνο από τους δικαιούχους). Υπάρχει κάποια διαφορά μεταξύ των δύο πηγών, κυρίως όσον αφορά τους παντρεμένους (10.9% στις δομές, 16.3% στα διαμερίσματα) και τους άγαμους (49.1% στις δομές, 41.9% στα διαμερίσματα). Στο ερωτηματολόγιο για άστεγους στο δρόμο, δεν υπάρχει αυτή η ερώτηση.

Κατάσταση υγείας

	Πολύ καλή		Καλή		Μέτρια		Κακή		Πολύ κακή	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Αθήνα	46	21.8	93	44.1	46	21.8	19	9.0	7	3.3

Θεσσαλονίκη	26	21.0	46	37.1	28	22.6	21	16.9	3	2.4
Πειραιάς	10	8.5	48	41.0	39	33.3	16	13.7	4	3.4
Ηράκλειο	4	20.0	10	50.0	4	20.0	1	5.0	1	5.0
Ιωάννινα	3	33.3	3	33.3	1	11.1	2	22.2	0	0.0
Τρίκαλα	0	0.0	1	20.0	2	40.0	2	40.0	0	0.0
Νέα Ιωνία	0	0.0	1	25.0	2	50.0	0	0.0	1	25.0
Σύνολο	89	18.2	202	41.2	122	24.9	61	12.4	16	32.7

Αυτή η πληροφορία – πώς ο ίδιος ο ερευνώμενος αξιολογεί την υγεία του – προέρχεται μόνο από το ερωτηματολόγιο στις δομές. Δεν υπάρχει παρόμοια ερώτηση στα ερωτηματολόγια στο δρόμο και στα διαμερίσματα. Είναι όμως μία «εύκολη» ερώτηση που μπορεί να προσθεθεί, αν κρίνεται σκόπιμο.

Άστεγοι με αναπηρία, κινητική ή άλλη

	Με αναπηρία		Χωρίς αναπηρία	
	n	%	n	%
Αθήνα	24	11.5	185	88.5
Θεσσαλονίκη	16	13.0	107	87.0
Πειραιάς	19	16.4	97	83.6
Ηράκλειο	1	4.8	20	95.2
Ιωάννινα	1	11.1	8	88.9
Τρίκαλα	1	20.0	4	80.0
Νέα Ιωνία	0	0.0	4	100.0
Σύνολο	62	12.7	425	87.3

Η πληροφορία για την ύπαρξη αναπηρίας δόθηκε μόνο στις δομές. Δε διευκρινίστηκε το είδος του προβλήματος. Στη Φόρμα Παρατήρησης, καταγράφηκε αν ο άστεγος είχε σωματική αναπηρία ή όχι, κατά την εκτίμηση του καταγραφέα. Μόλις το 4.3% είχε.

Άστεγοι με κάποιο χρόνια πρόβλημα υγείας ή κάποια χρόνια πάθηση

	Με χρόνια πρόβλημα		Χωρίς χρόνια πρόβλημα	
	n	%	n	%
Αθήνα	56	26.5	155	73.5
Θεσσαλονίκη	47	37.3	79	62.7
Πειραιάς	26	23.4	85	76.6
Ηράκλειο	10	47.6	11	52.4
Ιωάννινα	2	22.2	7	77.8
Τρίκαλα	4	80.0	1	20.0
Νέα Ιωνία	2	50.0	2	50.0
Σύνολο	146	30.0	340	70.0

Χρόνιο ή χρόνια θεωρείται το πρόβλημα υγείας ή πάθηση που διαρκεί ή πρόκειται να διαρκέσει περισσότερους από 6 μήνες. Η πληροφορία δόθηκε μόνο στις δομές.

Εργασιακή κατάσταση

	Εργαζόμενος		Άνεργος		Συνταξ/χος		Μονιμή αναπηρία		Άλλη περίπτωση	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Αθήνα	45	15.8	198	69.7	23	8.1	3	1.1	15	5.3
Θεσσαλονίκη	39	22.5	127	73.4	4	2.3	2	1.2	1	0.6
Πειραιάς	2	1.7	104	90.4	4	3.5	5	4.3	0	0
Ηράκλειο	16	32.0	32	64.0	1	2.0	1	2.0	0	0
Ιωάννινα	0	0	6	66.7	2	22.2	0	0	1	11.1
Τρίκαλα	7	43.8	7	43.8	1	6.3	1	6.3	0	0
Νέα Ιωνία	5	35.7	6	42.9	3	21.4	0	0	0	0
Σύνολο	114	17.2	480	72.6	38	5.7	12	1.9	17	2.6

Η εργασιακή κατάσταση ρωτήθηκε στις δομές καθώς και στα διαμερίσματα. Στο παραπάνω πίνακα, περιλαμβάνονται από τα διαμερίσματα μόνο οι δικαιούχοι.

Μένει για πρώτη φορά στο δρόμο/στις δομές

	Πρώτη φορά		Δεν είναι 1 ^η φορά	
	n	%	n	%
Αθήνα	169	45.9	199	54.1
Θεσσαλονίκη	122	54.7	101	45.3
Πειραιάς	83	58.0	60	42.0
Ηράκλειο	47	71.2	19	28.8
Ιωάννινα	7	53.8	6	46.2
Τρίκαλα	15	83.3	3	16.7
Νέα Ιωνία	12	66.7	6	33.3
Σύνολο	455	53.6	394	46.4

Η ερώτηση για το αν το παρόν επεισόδιο αστεγίας είναι το πρώτο, υπάρχει και στα τρία ερωτηματολόγια στο δρόμο, στις δομές και στα διαμερίσματα. Σε κάθε περίπτωση, ακολουθούν οι ερωτήσεις για την κατοικία πριν από αυτό το επεισόδιο και για ποιο λόγο έφυγε ο ερευνώμενος από εκεί.

Κατοικία πριν το τρέχον επεισόδιο

	Σε σπίτι				Σε ίδρυμα		Ξενώνα κ.λπ. %	Άλλού %
	που νοίκιαζε %	της οικ/ιας %	δικό του %	φίλων %	Προνοιακό %	Σωφρο νιστικό %		
Αθήνα (n=368)	35.1	18.5	13.0	7.9	3.0	2.4	3.5	16.6
Θεσσαλονίκη (n=222)	31.1	18.9	14.4	10.4	2.7	1.8	3.2	17.6
Πειραιάς (n=144)	20.1	24.3	11.8	16.7	0.0	2.1	4.9	20.1
Ηράκλειο (n=58)	25.9	31.0	6.9	10.3	1.7	6.9	5.2	12.1
Ιωάννινα (n=13)	15.4	61.5	7.7	0.0	15.4	0.0	0.0	0.0
Τρίκαλα (n=19)	0.0	31.6	21.1	31.6	0.0	0.0	0.0	15.8
Νέα Ιωνία (n=17)	17.6	23.5	0.0	23.5	5.9	0.0	0.0	29.4
Σύνολο (n=841)	29.4	21.5	12.6	10.9	2.5	2.4	3.6	17.1

Λόγος που αναγκάστηκε να μείνει στο δρόμο αυτή τη φορά. (Επιτρέπονται πολλαπλές απαντήσεις, με συνέπεια το άθροισμα των ποσοστών να ξεπεράσει το 100.)

	Οικογενειακός %	Υγεία %	Οικονομικός %	Ανεργία %	Έξωση ¹ %	Απώλεια ² %	Αποφυγή %	Λήξη ³ %	Κακές συνθήκες %	Άλλος λόγος %
Αθήνα (n=372)	22.6	11.8	59.7	46.2	6.5	1.3	4.6	10.5	5.4	11.0
Θεσσαλονίκη (n=224)	36.2	10.7	62.5	37.5	7.1	3.1	1.3	1.8	8.0	12.5
Πειραιάς (n=140)	25.0	13.6	61.4	45.0	3.6	0.7	2.9	0.7	5.0	27.1
Ηράκλειο (n=62)	9.7	8.1	30.6	30.6	8.1	0	8.1	4.8	4.8	40.3
Ιωάννινα (n=13)	69.2	30.8	76.9	69.2	0	0	0	15.4	7.7	30.8
Τρίκαλα (n=18)	38.9	27.8	94.4	55.6	5.6	0	0	0	38.9	0
Νέα Ιωνία (n=18)	55.6	22.2	77.8	61.1	22.2	0	0	0	16.7	5.6
Σύνολο (n=847)	27.4	12.4	60.8	43.4	6.5	1.5	3.4	5.8	7.0	16.2

¹ Έξωση από ενοικιαζόμενη κατοικία ² Απώλεια ιδιόκτητης κατοικίας ³ Λήξη παραμονής σε ίδρυμα

Προβλήματα που αντιμετώπισε στο διάστημα που ήταν άστεγος

	n	Κλοπή/ληστεία %	Επίθεση/σωματική βία %	Εκβιασμό %	Σεξουαλική παρενόχληση/κακοποίηση %	Κανένα από αυτά %
Σύνολο	474	44.5	27.6	6.1	8.4	45.6
Αθήνα	205	37.1	22.0	4.4	5.9	51.2
Θεσσαλονίκη	123	45.5	26.0	7.3	5.7	45.5
Πειραιάς	112	58.9	41.1	8.0	16.1	33.9
Ηράκλειο	17	35.3	0	0	0	64.7
Ιωάννινα	9	11.1	11.1	11.1	11.1	55.6
Τρίκαλα	4	100	100	25.0	0	0
Νέα Ιωνία	4	50.0	75.0	0	50.0	25.0
Άνδρες	366	47.0	28.7	7.9	3.6	44.0
Γυναίκες	83	36.1	21.7	8.4	16.9	49.4
-29	23	34.8	39.1	21.7	8.7	52.2
30-39	56	58.9	42.9	8.9	14.3	28.6
40-49	99	53.5	31.3	10.1	10.1	37.4
50-59	115	45.2	29.6	4.3	4.3	44.3
60+	129	34.9	17.1	0.8	0.8	56.6

Πληροφορίες μόνο από το ερωτηματολόγιο στις δομές

Εισόδημα εκτός από τρέχουσα εργασία, και επίδομα

	Έχει εισόδημα %	Έχει επίδομα %	ΚΕΑ %
Αθήνα (n=283)	20.5	19.4	15.1
Θεσσαλονίκη (n=172)	47.1	41.9	35.0
Πειραιάς (n=107)	31.8	29.0	29.0
Ηράκλειο (n=49)	42.9	30.6	18.4
Ιωάννινα (n=9)	77.8	66.7	55.6
Τρίκαλα (n=16)	62.5	37.5	18.8
Νέα Ιωνία (n=14)	50.0	0	0
Σύνολο (n= 650)	33.5	26.3	21.5

Οι πληροφορίες προέρχονται από τις δομές καθώς και από τους δικαιούχους των διαμερισμάτων

Δυσκολίες που ενδεχομένως αντιμετωπίζει ο άστεγος

	Αντιμετωπίζει συχνά ή καθημερινά προβλήματα σχετικά με:						
	χώρο ξεκούρασης την ημέρα %	αποθήκευση %	ντους, πλύσιμο %	σίτιση, νερό %	προμήθεια φαρμάκων %	πρώτες βοήθειες %	ασφάλεια %
Αθήνα (n=213)	13.6	21.1	16.4	20.3	15.2	9.9	13.3
Θεσσαλονίκη (n=125)	54.8	48.0	26.6	30.6	18.5	12.9	18.0
Πειραιάς (n=117)	22.2	38.5	7.7	9.4	5.1	6.8	36.2
Ηράκλειο (n=21)	50.0	52.4	45.0	50.0	40.0	25.0	42.1
Ιωάννινα (n=9)	0	0	11.1	11.1	0	0	0
Τρίκαλα (n=5)	20.0	20.0	20.0	20.0	0	0	20.0
Νέα Ιωνία (n=4)	75.0	25.0	50.0	100	50.0	75.0	25.0
Σύνολο (n= 494)	27.8	33.0	18.3	22.0	14.5	10.8	21.0

Αστεγοι μόνοι τους στο δρόμο τη νύχτα

	Ερωτ/γιο δρόμου		Παρατήρηση		Σύνολο	
	n	%	n	%	n	%
Αθήνα	43/87	49.4	180/246	73.2	223/333	67.0
Θεσσαλονίκη	32/52	61.5	40/71	56.3	72/123	58.5
Πειραιάς	28/61	45.9	29/33	87.9	57/94	60.6
Ηράκλειο	4/20	25.0	9/13	69.2	13/33	39.4
Ιωάννινα	2/4	50.0	8/9	88.9	10/13	76.9
Τρίκαλα	2/2	100			2/2	100
Νέα Ιωνία	4/4	100	1/1	100	5/5	100
Σύνολο	115/230	50.0	267/373	69.7	382/603	63.3

Προτάσεις για τη βελτιστοποίηση της μεθοδολογίας και των εργαλείων καταγραφής των αστέγων με βάση την πιλοτική απογραφή

Οι προτάσεις που ακολουθούν εστιάζουν σε ζητήματα που ανέκυψαν κατά την πιλοτική καταγραφή, όπως αυτά διαπιστώθηκαν είτε από τα μέλη της ομάδας είτε αναφέρθηκαν στην ποσοτική και στις ποιοτικές αξιολογήσεις από τους εθελοντές καταγραφείς. Οι προτάσεις αξιοποιούν τη διεθνή εμπειρία για την αντιμετώπιση ίδιων ή παρεμφερών ζητημάτων σε χώρες της Βόρειας Αμερικής με μακρά ιστορία στην καταγραφή αστέγων και της Ευρώπης, ιδίως σε χώρες του νότου, με κοινά χαρακτηριστικά με την Ελλάδα. Οι προτάσεις οργανώνονται και παρουσιάζονται σε τρεις μεγάλες ενότητες που αφορούν θέματα: I. σχεδιασμού και συντονισμού της συμμετοχής φορέων, εθελοντών και τοπικών κοινωνιών, II. υλοποίησης και εργαλείων, III. Διαδικασίες διαχείρισης δεδομένων και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της καταγραφής. Επειδή αρκετά από τα ζητήματα που εντοπίστηκαν είναι αλληλένδετα οι προτάσεις για τη συνεκτική και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους επιχειρείται μέσα σε ένα πλαίσιο σχεδιασμού σύμφωνα με το οποίο η καταγραφή θα ακολουθεί τις ακόλουθες βασικές μεθοδολογικές αρχές

1. Η καταγραφή πρέπει να ενταχθεί σε μια εθνική στρατηγική για την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης και του στεγαστικού αποκλεισμού. Η οργάνωση της εξαρτάται από το θεσμικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του αποκλεισμού και της φτώχειας και τα αποτελέσματά της πρέπει να τροφοδοτούν την υιοθέτηση συγκεκριμένων, ποσοτικών και ποιοτικών στόχων της στρατηγικής και να διευκολύνουν την πορεία παρακολούθησης και αξιολόγησης της.
2. Η καταγραφή αναγνωρίζει τις πολλαπλές και διαφορετικές, περισσότερο ή λιγότερο ορατές, μορφές αποκλεισμού που απειλούν τις ευπαθείς και ευάλωτες ομάδες, ακόμη κι αν στην πιλοτική εφαρμογή δεν επιχειρήθηκε η καταγραφή τους.
3. Η μεθοδολογία διακρίνει ανάμεσα σε διαφορετικά επίπεδα διαμόρφωσης πολιτικών, προκρίνοντας αφενός την αποκέντρωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης και αφετέρου την ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

4. Η μεθοδολογία προάγει τις διαδικασίες μάθησης μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων, τη θεσμική και οικονομική ενδυνάμωσή τους και το μετασχηματισμό των υπάρχοντων δομών
5. Η μεθοδολογία διασφαλίζει την ποιότητα των δεδομένων ταυτόχρονα με την προστασία των δικαιωμάτων και την ανωνυμία των αστέγων.
6. Ακρογωνιαίο λίθο στη διαμόρφωση της στρατηγικής θεωρεί τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ίδιων των αστέγων και την υλοποίηση συγκεκριμένων βημάτων για την κοινωνική τους ένταξη.

I. Σχεδιασμός και συντονισμός συμμετοχής φορέων, εθελοντών και τοπικών κοινωνιών

Ρόλοι φορέων και επίπεδα σχεδιασμού

Σε εθνικό επίπεδο η συμβουλευτική επιτροπή (Ομάδα Έργου) λειτούργησε ομαλά και προτείνεται να αναβαθμιστεί ο ρόλος της ώστε να αποκτήσει **επιτελικές** αρμοδιότητες τόσο για το σχεδιασμό της καταγραφής όσο και για τη διαμόρφωση μιας εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση του αποκλεισμού από την κατοικία. Η θεσμοθέτηση ενός επιτελικού οργάνου συμμετοχικού σχεδιασμού πρέπει να συζητηθεί στα πλαίσια της διαμόρφωσης του μηχανισμού για τη σταθερή συνεργασία των φορέων. Η ύπαρξη ενός επιτελικού οργάνου είναι τελείως απαραίτητη για τη διαμόρφωση μια εθνικής στρατηγικής, στην οποία μπορούν να περιλαμβάνονται και επιμέρους εφαρμογές όπως η απλοποίηση διαδικασιών, παραπομπών ή διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες και η διαχείριση στεγαστικών αιτημάτων.

Σε κεντρικό επίσης επίπεδο προτείνεται η διαρκής και σταθερή λειτουργία ομάδας υποστήριξης του έργου(Ομάδα ή Επιτροπή Διαχείρισης) η οποία θα υποστηρίζει γραμματειακά την εθνική συντονιστική επιτροπή και θα προετοιμάζει σε συνεργασία με επιστημονικούς φορείς της εθνική στρατηγική.

Σε τοπικό επίπεδο η καταγραφή οργανώνεται και διενεργείται από εταιρικά σχήματα που περιλαμβάνουν την τοπική αυτοδιοίκηση και τοπικούς κοινωνικούς φορείς. Διαμορφώνονται πρωτόκολλα **συνεργασίας ή εταιρικών σχέσεων** σύμφωνα με προδιαγραφές του υπουργείου. Το έργο υλοποιείται από τοπικές ομάδες έργου και συντονίζεται από τοπικές επιτροπές.

Από την πιλοτική καταγραφή αναδείχθηκαν τα δυνατά σημεία των φορέων που συμμετείχαν και ειδικότερα προτείνεται η αξιοποίηση τους:

Η ομάδα επιστημονικής ευθύνης συνέδραμε αποφασιστικά όχι μόνο στο σχεδιασμό και στην ανάλυση των δεδομένων αλλά και σε πρακτικά ή επικοινωνιακά ζητήματα που ανέκυψαν τοπικά. Πολλαπλά χρήσιμη αποδείχτηκε η συμμετοχή φοιτητών και η συνεργασία με συναφή πανεπιστημιακά τμήματα. Συνιστάται η αξιοποίηση των ΑΕΙ στα τοπικά σχέδια δράσης και η απασχόληση με αμοιβή επαρκούς αριθμού εποπτών.

Το Ελληνικό Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και τη Κατοικία και τα μέλη του αποτελούν τους φορείς με τη μεγαλύτερη διεθνή παρουσία, τεχνογνωσία στεγαστικών παρεμβάσεων και ιδίως δυνατότητα κινητοποίησης και εκπαίδευσης εθελοντών. Προτείνεται να του ανατεθεί κομβικός ρόλος στην εκπαίδευση εθελοντών και στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης και στο σχεδιασμό και στα πλαίσια της ευρύτερης στρατηγικής για την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης.

Εξαιρετικά σημαντική υπήρξε η συμμετοχή των μεγάλων δήμων Αθήνας- Πειραιά, Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου. Οι κοινωνικές υπηρεσίες σε ορισμένους δήμους υπήρξαν σημαντικός παράγοντας για την προετοιμασία της καταγραφής, την υπόδειξη σημείων, τη διάθεση υποδομών, υλικών και μετακίνησης και προτείνεται να τους ανατεθεί συντονιστικός ρόλος στα τοπικά σχέδια καταγραφής.

Η συμμετοχή όσων δήμων διαθέτουν δομές υποστήριξης αστέγων και στεγαστικά προγράμματα συνιστάται να γίνει υποχρεωτική. Να εξεταστεί αν στα αντίστοιχα προγράμματα μπορεί να ενταχθεί και η χρηματοδότηση της καταγραφής. Σε όσους δήμους δεν διαθέτουν συναφείς δομές αλλά το επιθυμούν να προβλεφθεί η ενίσχυση τους με ανθρώπινους και υλικούς πόρους. Να αναζητηθούν, για παράδειγμα, πόροι χρηματοδότησης από τα Περιφερειακά παρατηρητήρια ένταξης και την τεχνική βοήθεια

Η γενίκευση της καταγραφής αστέγων στο δρόμο σε πανελλήνια κλίμακα είναι εφικτό να πραγματοποιείται κάθε δεκαετία παράλληλα με την απογραφή πληθυσμού ώστε να συμπεριλάβει όλες τις πρωτεύουσες της περιφερειακής(ή **τοπικής**) αυτοδιοίκησης.

Είναι επίσης εφικτή **ανά τριετία** η διενέργεια της καταγραφής σε επιλεγμένους δήμους της χώρας:

- τουλάχιστον στο μεγαλύτερο αστικό κέντρο σε κάθε περιφέρεια(ή **νομού**)της χώρας

σε όλα τα αστικά κέντρα με μονάδες υποδοχής, ταυτοποίησης, φιλοξενίας προσφύγων-μεταναστών

- Επιλεγμένους δήμους που υλοποιούν προγράμματα στέγασης-επανένταξης
- τουλάχιστο τους μεγαλύτερους δήμους σε κάθε μητροπολιτικό αστικό συγκρότημα (Αθήνας- Θεσσαλονίκη- Πειραιά)

Προσέλκυση εθελοντών και συμμετοχή τοπικών κοινωνιών

Παρότι στην πιλοτική εφαρμογή συμμετείχε επαρκής αριθμός εθελοντών η καταγραφή σε μεγαλύτερη κλίμακα στο μέλλον θα έχει περισσότερες απαιτήσεις. Επιμέρους δυσκολίες που προέκυψαν αφορούσαν την χρονική δέσμευση των εθελοντών, την εκπαίδευση, τη μεταξύ τους συνεργασία και καθήκοντα. Ταυτόχρονα υπήρξαν σημαντικές πρωτοβουλίες από τοπικούς και κοινωνικούς φορείς που αποδείχτηκαν καταλυτικές για την επιτυχή έκβαση της καταγραφής και μπορούν να αξιοποιηθούν στο μέλλον.

Λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις δυσκολίες όσο και τις τοπικές πρωτοβουλίες προτείνουμε την *έγκαιρη κατάρτιση ενός σχεδίου προσέλκυσης και εκπαίδευσης εθελοντών(ιδανικά τουλάχιστο έξι μήνες πριν την υλοποίηση της καταγραφής(εναλλακτικά θα μπορούσε να είναι 2 μήνες πριν)*. Κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας του σχεδίου αποτελούν:

- Η συνέπεια τήρησης του χρονοδιαγράμματος εκ μέρους των φορέων οργάνωσης
- Η ανάθεση των καθηκόντων συγκρότησης και παρακολούθησης της υλοποίησης του σχεδίου σε ένα συγκεκριμένο μέλος κάθε τοπικής ομάδας εργασίας
- Η χρήση των πλέον ενδεδειγμένων ψηφιακών και έντυπων μέσων ενημέρωσης: καταχωρήσεις στον τοπικό τύπο, αναρτήσεις στις ιστοσελίδες των εμπλεκόμενων φορέων, διακίνηση σε συλλογικούς καταλόγους email, αξιοποίηση των εθελοντών της πιλοτικής καταγραφής.
- Η προσπέλαση ευρύτερων ακροατηρίων ενδιαφερόμενων που συμπεριλαμβάνει φοιτητές ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στον τόπο διεξαγωγής της καταγραφής, προσωπικό στις δομές υγείας και πρόνοιας, τοπικές κοινότητες(**π.χ. σύλλογοι εκπαιδευτικών ή γονέων και κηδεμόνων στα σχολεία**) εκκλησίες και θρησκευτικές οργανώσεις, μεταναστευτικές κοινότητες, επιχειρηματικούς συνδέσμους και χορηγούς.

Ορισμένοι σημαντικοί λόγοι για την επιφυλακτικότητα των τοπικών ή κοινωνικών φορέων να συμμετάσχουν στην καταγραφή αποτέλεσαν η επικράτηση στενών ορισμών ή προκαταλήψεων για τους άστεγους, η ανεπάρκεια οικονομικών και ανθρώπινων πόρων, το έλλειμμα εμπιστοσύνης προς την κεντρική ή πολιτική διοίκηση. Οι τοπικές συντονιστικές

επιτροπές χρειάζεται να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν αυτές τις επιφυλάξεις αποκαθιστώντας τα ελλείμματα γνώσης ή εμπιστοσύνης σε ένα μεσοπρόθεσμο ορίζοντα σχεδιασμού. **Ακολουθούν συμβουλές για την αντιμετώπιση παρόμοιων ζητημάτων:**

Προσωπικές επαφές με τους φορείς που εκφράζουν επιφυλάξεις, καταγραφή των συγκεκριμένων επιφυλάξεων, αναγνώριση της σημασίας της συμμετοχής τους και της ιδιαίτερης συνεισφοράς τους, επισήμανση θετικής εμπειρίας από την πιλοτική, προετοιμασία για την ένταξη τους στη διαδικασία σχεδιασμού, εξέταση των λύσεων ή προτάσεων των συγκεκριμένων φορέων, διάθεση πόρων ή εθελοντών για υποστήριξή τους,

II. Υλοποίηση και εργαλεία της καταγραφής

Εθνικό Πλαίσιο και Τοπικά Σχέδια Καταγραφής

Βασικό σχεδιαστικό εργαλείο προτείνεται να αποτελεί ένα Εθνικό Πλαίσιο Καταγραφής το οποίο θα μπορούσε να αποτελεί διακριτό άξονα της Εθνικής Στρατηγικής. Το Εθνικό Πλαίσιο Καταγραφής περιλαμβάνει τους στόχους και την τακτικότητα της υλοποίησης, προδιαγραφές για την εφαρμογή κοινής μεθοδολογίας, και τα εργαλεία της καταγραφής: πρωτόκολλα συνεργασίας, οδηγό εφαρμογής, ερωτηματολόγια, ηλεκτρονική εφαρμογή καταγραφής. Επιπλέον της καταγραφής περιλαμβάνει σχέδιο προσέλκυσης και εκπαίδευσης εθελοντών, δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης. Τα Τοπικά Σχέδια Καταγραφής εξειδικεύουν τα καθήκοντα των τοπικών φορέων μέσα σε συγκεκριμένες προθεσμίες δίνοντας έμφαση στην άμεση επικοινωνία και στις τοπικές ιδιαιτερότητες.

Χώροι και χρόνοι καταγραφής

Λαμβάνοντας υπόψη τα προϋπάρχοντα στοιχεία (απογραφικά, επιδημιολογικά, πληροφορίες από δημοτικές αρχές ή φορείς, κλπ.), οι κατα τόπο συντονιστές θα πρέπει να εξοικειωθούν άμεσα με τις περιοχές στόχευσης έτσι ώστε να μπορούν να εκτιμήσουν το εύρος και τις προϋποθέσεις κάλυψης του κάθε τομέα.

Σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρήθηκε έλλειψη εξοικείωσης κίνησης με τη βοήθεια χάρτη. Αναφέρθηκε αποπροσανατολισμός σε περιβάλλοντα με δαιδαλώδες δίκτυο δρόμων και χωρίς επαρκή φωτισμό. Αναφορικά με τις ιδιαιτερότητες της περιοχής προτείνεται μια τουλάχιστον πιλοτική βόλτα εντός του κάθε τομέα πριν την ημέρα καταγραφής, ώστε να

αποκτήσουν οι επικεφαλείς ένα ικανοποιητικό βαθμό οικειότητας με το πεδίο και με το πώς θα πρέπει να κινηθούν εντός του.

Επιμόρφωση

Θα έδινε μεγαλύτερη ευχέρεια στους συμμετέχοντες ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο χωρισμένο σε δύο ενότητες: μια για τους επικεφαλείς ή επόπτες καταγραφείς με πιο ενδελεχή περιγραφή της συνθήκης και των ιδιαιτεροτήτων και μια για όλους τους συμμετέχοντες, με εστίαση στους εθελοντές από τις τοπικές δομές. Σ' αυτό το πλαίσιο, θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο να γίνει μια προσπάθεια αποδόμησης των στερεοτύπων («θέλουν να είναι άστεγοι», «η πλειοψηφία είναι χρήστες ή ψυχιατρικές περιπτώσεις») σχετικά με τους/τις αστέγους, τα οποία συχνά εκφράστηκαν από πολλούς εθελοντές.

Οι επικεφαλείς των ομάδων καταγραφής θα είχαν τη δυνατότητα καλύτερης προετοιμασίας και ως ένα βαθμό θα ήταν πιο εύκολη η αποσαφήνιση παραμέτρων (π.χ., ερωτήσεις ερωτηματολογίου, εφαρμογή καταγραφής) για εθελοντές που παίρνουν μέρος για πρώτη φορά σε μια τέτοια διαδικασία. Μερική πιλοτική εφαρμογή και διενέργεια του ερωτηματολογίου μεταξύ των συμμετεχόντων στα πλαίσια του σεμιναρίου επιμόρφωσης θα αναδείκνυε προβληματικά σημεία και την ανάγκη για πιθανές αναπροσαρμογές

Πλατφόρμα μάθησης

Προτείνεται η δημιουργία μιας πλατφόρμας μάθησης που μπορεί να λειτουργεί το Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και θα περιλαμβάνει όλα τα εργαλεία, ασκήσεις ρόλων, βίντεο εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούν την καταγραφή και τη διάθεση και επεξήγηση των αποτελεσμάτων της καταγραφής.

III. Διαδικασίες διαχείρισης και αξιοποίησης των δεδομένων της καταγραφής

Σημαντική παράμετρο για την επιτυχή καταγραφή αποτελούν οι διαδικασίες ποιοτικού ελέγχου και διασφάλισης το απόρρητου των δεδομένων. Οι διαδικασίες αυτές συνιστάται να αναλαμβάνονται από εξειδικευμένο επιστημονικό φορέα όπως στην τρέχουσα καταγραφή ήταν το Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Τα δεδομένα που προκύπτουν από τη καταγραφή μπορούν να αξιοποιηθούν κατά τρεις κυρίως τρόπους: α) για την άμεση βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες και στέγαση, β)

για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού και γ) για τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής για την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης και του στεγαστικού αποκλεισμού. Η αξιοποίηση των δεδομένων και η πρόσβαση σε αυτά θα πρέπει να είναι εφικτή τόσο σε εθνικούς όσο και σε τοπικούς φορείς.

Την άμεση βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες θα εξυπηρετήσει η παράλληλη ανάπτυξη της εφαρμογής διαχείρισης στεγαστικών αιτημάτων ως μέρος του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής. Σημαντικό είναι ωστόσο να καταγράφονται ποιοτικά στοιχεία που αφορούν τις δυσκολίες πρόσβασης ή τα κενά διασύνδεσης μεταξύ υπηρεσιών ώστε να γίνονται εγκαίρως διορθωτικές παρεμβάσεις.

Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού με δεδομένα της καταγραφής συμβάλλει στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων και του στιγματισμού των αστέγων αλλά και στην εμπέδωση αισθήματος κοινωνική αλληλεγγύη και εθελοντικής προσφοράς. Τα πορίσματα των καταγραφών πρέπει να είναι εύληπτα και κατανοητά από το ευρύ κοινό και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και ενσωματώνονται σε ειδικές καμπάνιες ενημέρωσης.

Με βάση την εκτίμηση του συνολικού αριθμού αστέγων και τις ιδιαίτερες ανάγκες επιμέρους ομάδων που προκύπτουν από την καταγραφή μπορεί να διαμορφωθούν οι στόχοι μιας εθνικής στρατηγικής αλλά και τοπικών σχεδίων δράσης και να αξιολογούνται τα αποτελέσματα τους. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά ο ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων στέγασης-επανάταξης και πρόληψης και ο ποιοτικός προσδιορισμός των προγραμμάτων που πρέπει να σχεδιαστούν για επιμέρους ομάδες.

Στην πιλοτική καταγραφή ακολουθήθηκε η αδρή τυπολογία ETHOS (lightETHOS) προκειμένου να καταγραφούν οι άστεγοι στο δρόμο και μέρος των στερούμενων κατοικίας. Μεταξύ περιοχών υπήρξαν διαφοροποιήσεις ως προς τις δομές που συμπεριλήφθηκαν (πχ ξενώνες κακοποιημένων γυναικών, ξενώνες ψυχιατρικής νοσηλείας) με αποτέλεσμα να μην είναι απολύτως συγκρίσιμα τα αποτελέσματα που αφορούν τον πληθυσμό που προσέρχεται σε δομές και τις αναλογίες άστεγων στο δρόμο/ στεγασμένων σε προγράμματα. Επιπλέον ρητά εξαιρέθηκαν όσοι: Διαμένουν σε κέντρα για **μετανάστες και πρόσφυγες**, είτε σε κέντρα υποδοχής για αιτούντες ασύλου ή φιλοξενία για μετανάστες. Προτείνεται η ένταξη της καταγραφής των αστέγων στο δρόμο, σε δομές φιλοξενίας και υποστήριξης και σε υποστηριζόμενα διαμερίσματα να ενταχθεί σε μία ευρύτερη πολιτική καταγραφής των αστέγων στη βάση της λεπτομερούς τυπολογίας ETHOS ώστε στον τελικό αριθμό των αστέγων να συμπεριλαμβάνονται:

1. Τα δεδομένα από ανάλογες ειδικές καταγραφές σε κέντρα υποδοχής, ταυτοποίησης, φιλοξενίας και στέγασης αιτούντων άσυλο.
2. Τα δεδομένα από τη συμπλήρωση της παρούσας μεθόδου με ειδική έρευνα καταγραφής διαμενόντων σε εγκαταλειμμένα και κατελημμένα κτίρια.
3. Τα δεδομένα από διαμένοντες σε καταυλισμούς
4. Τα δεδομένα καταγραφές αθέατων αστέγων σε: σωφρονιστικά καταστήματα, κρατητήρια, στέγες ανηλίκων, ψυχιατρικά ιδρύματα Κοινωνικές έρευνες: Εκτίμηση τοπικών αναγκών και αξιολόγηση υπηρεσιών στέγασης.

Τέλος προτείνεται να συνδεθούν τα δεδομένα της καταγραφής των αστέγων με τα μητρώα των κοινωνικών υπηρεσιών και των Κέντρων Κοινότητας ώστε τα στοιχεία να αξιοποιούνται για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των πολιτικών υποστήριξης και ένταξης των αστέγων στο τοπικό επίπεδο.